

Seattle

11

2009
ročník 61
40 Kč

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

OBSAH

- 383** _____ **Pestrý podzim v českých knihovnách**
- 388** _____ **ROZHOVOR s PaedDr. Františkem Zborníkem „Práce knihovníků si velmi vážím“** > Lenka Šimková, Olga Vašková
- 392** _____ **Nejlepší kamarádkou je knihovna v Sedlčanech**
> Zlata Houšková
- 392** _____ **Seminář „malých venkovských knihoven“ přivítal rekordní počet účastníků** > Daniela Wimmerová
- 394** _____ **Seminář o regionálních funkcích knihoven tradičně v Pardubicích** > Ladislava Cukrová, Bronislava Hanzáková
- 397** _____ **Ochrana národního movitého kulturního dědictví – odkyselování papíru** > Blanka Sapáková
- 399** _____ **JAK NA TO: Zákoník je také kniha Odpovědnost knihovny za neoprávněný přístup uživatelů internetu na servery s povinnou certifikací** > Kateřina Slušná
- 400** _____ **Víme o sobě? aneb Deset let se zvukovou knihovnou v Opavě** > Zuzana Bornová
- 403** _____ **Pátý seminář Knihovna a architektura hostila Praha**
> Jiří Mika
- 407** _____ **Přehled obhájených diplomových prací na ÚISK FF UK v září 2009** > Petra Myšková, Věra Pilecká
- 408** _____ **ZE ZAHRANIČÍ**
Městské knihovny v Řecku > Salome Bušková
- 409** _____ **Český knihovník v Pantheonu a La Scala** > Karel Sosna
- 411** _____ **Městská knihovna ve Františkových Lázních v nové budově**
> Jarmila Burgetová
- 412** _____ **RECENZE**
Jak se knihovníci měli stát soustružníky > Jan Meier
- 415** _____ **Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)** > Jaroslava Havlová
- 417** _____ **VYŠLO V KNIHOVNÁCH / KNIHOVNA Z OBÁLKY**
- 418** _____ **ZUZANA HELINSKY ODPOVÍDÁ (NEJEN) ZE ŠVÉDSKA**
- 419** _____ **ZE SVĚTA**
- 420** _____ **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR**
- _____ **ZÁKLADNÍ KAMENY NOVÉ BUDOVY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR ANEB NÁROD SOBĚ II – 33.**
> Jaroslav Císař

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
příspěvková organizace Středočeského kraje,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485 ISSN 0011-2321

Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková

Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Redakce a inzerce: Klementinum 190, 110 00 Praha 1,
tel.: 224 941 159

e-mail: ctenar@svkkl.cz, redakcectenare@centrum.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Kádnerová (předsedkyně),

Mgr. Gabriela Jarkulišová, PhDr. Ladislav Kurka,

Ing. Jiří Mika, Mgr. Petra Miturová, PhDr. Vít Richter,

PhDr. Vladimíra Švorcová

Tisk: Serifa, Jinonická 80, 158 00 Praha 5

Distribuce:

Objednávky na předplatné přijímá

redakce časopisu ČTENÁŘ: měsíčník pro knihovny

Klementinum 190, 110 00 Praha 1, tel.: 224 941 159

e-mail: ctenar@svkkl.cz, redakcectenare@centrum.cz,

http://ctenar.svkkl.cz

Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a.s. – drobný prodej;

MONITOR CZ, s.r.o.; SUWECO CZ s.r.o.;

B. Welemínová – PERIODIKA.

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím poštovní

převazy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994

Podávání novinových zásilek bylo povoleno

Českou poštou, s.p. OZSeČ Ústí nad Labem,

dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98

Předplatné pro Slovensko: L. K. PERMANENT spol. s r.o.,

Hattalova č. 22, 831 03 Bratislava, tel.: +421 244 453 711

e-mail: lkperm@lkpermanent.sk

Cena jednoho čísla 1,992 EUR, roční předplatné 22,572 EUR

(dvojčíslo 2,656 EUR); cena jednoho čísla 40 Kč,

roční předplatné 460 Kč (dvojčíslo 60 Kč)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR

Knihovna 21. století

Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit publikované

materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 5. 11. 2009

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- > A colourful autumn at Czech libraries |383
- > INTERVIEW with PaedDr. František Zborník: I really appreciate librarians' work *Lenka Šimková, Olga Vašková* |388
- > Sedlčany Library is Best Mate *Zlata Houšková* |392
- > „Small rural libraries“ seminar with a record number of participants *Daniela Wimmerová* |392
- > Seminar on regional functions traditionally held in Pardubice *Ladislava Cukrová, Bronislava Hanzáková* |394
- > Protection of the national movable cultural heritage – paper deacidification *Blanka Sapáková* |397
- > HOW TO: Statutes are books too – libraries' liability for internet users' unauthorized access to web servers with mandatory certification *Kateřina Slušná* |399
- > Do we know about each other? or:
Ten years at the Opava audio library *Zuzana Bornová* |400
- > Fifth Library and Architecture seminar held in Prague *Jiří Mika* |403
- > FROM ABROAD: Municipal libraries in Greece *Salome Bušková* |408
- > A Czech librarian at the Pantheon and La Scala *Karel Sosna* |409
- > Františkovy Lázně Municipal Library in its new building *Jarmila Burgetová* |411
- > REVIEW: How librarians were meant to become machinists *Jan Meier* |412
- > From the libraries |416
- > Regular features

AUS DEM INHALT

- > Bunter Herbst in tschechischen Bibliotheken |383
- > GESPRÄCH mit PaedDr. František Zborník: Der Arbeit von Bibliothekaren schätze ich sehr *Lenka Šimková, Olga Vašková* |388
- > Die beste Kameradin ist die Bibliothek in Sedlčany *Zlata Houšková* |392
- > Seminar der „kleinen Landbibliotheken“ empfing eine Rekordanzahl der Teilnehmer *Daniela Wimmerová* |392
- > Seminar über die Regionalfunktionen schon traditionell in Pardubice *Ladislava Cukrová, Bronislava Hanzáková* |394
- > Schutz der beweglichen Nationalkulturerbschaft – Entheben der Papiersäuerlichkeit *Blanka Sapáková* |397
- > WIE DARAUF: Gesetzbuch ist auch ein Buch: Verantwortlichkeit der Bibliothek für den unberechtigten Zutritt der Internetsbenützer auf die Webserver mit der Pflichtzertifizierung *Kateřina Slušná* |399
- > Wissen wir von sich oder zehn Jahre mit Tonbibliothek in Opava *Zuzana Bornová* |400
- > Fünftes Seminar Bibliothek und Architektur fand in Prag statt *Jiří Mika* |403
- > AUS DEM AUSLAND: Stadtbibliotheken im Griechenland *Salome Bušková* |408
- > Tschechischer Bibliothekar in Pantheon und in La Scala *Karel Sosna* |409
- > Stadtbibliothek in Franzens Bad im neuen Gebäude *Jarmila Burgetová* |411
- > REZENSION: Wie die Bibliothekare sollten Drechsler werden *Jan Meier* |412
- > Aus den Bibliotheken |416
- > Ständige Spalten

Vážení a milí čtenáři, když se něco na první pohled zdá jednoduché, ve skutečnosti to obvykle dopadne naopak. Tuto zkušenost jsem si opět ověřila při psaní tohoto sloupku: obsah listopadového Čtenáře je totiž tak tematicky bohatý, že upozornit v rámci možného rozsahu pouze na některé texty nebylo jednoduché.

Podzimní měsíce se vyznačovaly přímo erupcí knihovnických aktivit. Proběhl Týden knihoven, předávání ceny Knihovna roku, vyhlášení Knihy mého srdce či Kamarádky knihovny. I úroda seminářů a konferencí byla pozoruhodná. V Borech se například setkali knihovníci z malých venkovských knihoven, v Pardubicích se probíraly regionální funkce, v Opavě hovořili o problematice zrakově postižených uživatelů knihoven... Každé z těchto akcí jsme věnovali patřičný prostor a věříme, že vás sdělené informace obohatí.

Jak se finanční krize odrazí v českém knihovnictví? Jaká je budoucnost Projektů internetizace knihoven? A co systém akreditovaného vzdělávání pro vybrané profese? To je jen zlomek otázek, které jsme položily řediteli Odboru umění a knihoven MK ČR Františku Zborníkovi, na něž nám ochotně odpověděl.

K odborným knihovnickým tématům patří článek týkající se odkyselování papíru, v němž autorka rozebírá moderní technologie údržby knihovních fondů, především takové, které by ochránily papír před jeho degradací.

Na konec jsem si záměrně nechala ještě jeden seminář, který rovněž proběhl v září a týkal se architektury a knihoven. Jeho zaměření a velmi zajímavý obsah v jistém smyslu koresponduje s knihovnou na obálce tohoto čísla Čtenáře. Přesněji s autorem architektonického návrhu na zmíněnou knihovnu, který se jako jeden z mála architektů zamýšlí nad nutností proměn knihoven ve flexibilní instituce, které nebudou exkluzivně zasvěceny pouze knize, ale mají sloužit jako zásobárna informací přístupných všem. O tom, do jaké míry je jeho vize nové moderní knihovny naplněna, se ti šťastnější mohou přesvědčit návštěvou Veřejné knihovny v Seattlu.

Příjemné chvíle nad stránkami Čtenáře vám přeje

Olyga Vašková

☑ Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, Národní archiv a Národní knihovna ČR pořádají ve dnech **2.–3. 12. 2009** v konferenčním sále Národního archivu v Praze již 10. ročník konference **Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2009**. Konference je věnována problematice spolupráce archivů, knihoven, muzeí, galerií a památkové péče při využívání informačních a komunikačních technologií pro ochranu a zpřístupnění kulturního dědictví.

Více informací viz <http://skip.nkp.cz/akcArch09.htm>.

☑ Do **10. ledna 2010** mohou zájemci navštívit v Galerii Klementinum výstavu **ITEM PLURES ET ALIOS LIBROS – Knihy kláštera Teplá ve fondech Národní knihovny České republiky**. Expozice představuje mimořádně vzácné části fondu tepelského kláštera, který NK ČR vykoupila v minulých letech. Výstava je rozdělena podle jednotlivých dějinných etap, které dokládají, jak se odrážel historický vývoj na formování a růstu klášterní knihovny, jež patří mezi nejstarší, největší a nejcenější klášterní knihovny v České republice. Mezi cenné exponáty, které si návštěvníci mohou prohlédnout, patří rukopisy, inkunábule a výjimečné předměty zapůjčené pro tuto výstavu tepelským klášterem. Exponáty jsou navíc doplněny fotografickými reprodukcemi archivních materiálů (dopisy, dobové fotografie) a portrétů některých významných tepelských osobností.

NEUŠLO NÁM

☐ Laureátem letošní Státní ceny za literaturu se stal básník, prozaik, esejista, publicista, literární historik a scenárista **Zdeněk Rotrekl**. Státní cenu za překladatelské dílo obdržel **Miroslav Jindra** za překlad *Knihy toužení* od kanadského pisníkaře a spisovatele Leonarda Cohena. Cenu nominovaným umělcům předal ministr kultury prof. Václav Riedlbauch během slavnostního večera v úterý 20. října 2009 v Malé dvoraně Veletřního paláce.

☐ Národní pedagogická knihovna Komenského slaví v letošním roce **90. výročí** založení (1919–2009). Je veřejně přístupnou knihovnou, která shromažďuje knihy a časopisy z pedagogiky a příbuzných oborů společenských věd. Webové stránky knihovny jsou <http://www.npkk.cz/>.

Pestrý podzim v českých knihovnách

Bohatá úroda aktuálních událostí v knihovnickém světě ovlivnila tentokrát i podobu listopadového Čtenáře. Protože nešlo opomenout tradiční akce, setkání, semináře a konference, předkládáme vám již v zavedené rubrice *téma* výběr těch nejdůležitějších a o dalších neméně zajímavých se dočtete v průběhu celého čísla.

Knihovnický happening opět zahájil Týden knihoven

Knihovnický happening, který již každoročně pořádá Svaz knihovníků a informačních pracovníků v některém z českých či moravských měst v předvečer celostátní akce Týden knihoven, se letos uskutečnil 2. října. Organizačně se jej ujala **Masarykova veřejná knihovna Vsetín**. V pátek se sjelo do Vsetína přes 250 knihovnic a knihovníků z celé České republiky i ze Slovenska a k happeningu se připojilo přes dvě stovky místních návštěvníků.

Smyslem celé akce bylo představit knihovny jako fungující články místní komunity, knihovnice a knihovníky jako kreativní osoby, které dokážou zaujmout nejen svými znalostmi, ale i vtipným a zábavným projevem. Díky soutěžím se výborně podařilo propojit aktivity knihovníků s veřejností: celkem 16 soutěžních týmů si vybralo do svých řad také zástupce veřejnosti (soutěžili např. senátor Jiří Čunek nebo syn Jindřicha Ondruše, náměstka hejtmana Zlínského kraje) a plnili pak společně zadané úkoly, například při hře Valašský kufr, Maraton s valaškou či Valašské veršování. Program happeningu byl doplněn zdravicemi soutěžních týmů, hudebním doprovodem cimbálové muziky Jasénka a seskupení Ležerné a vleže. Při programu se všichni výborně bavili. Pro potu, v níž zasedli Květoslava Othová, starostka města Vsetín, Iveta Táborská, místostarostka města Vsetín, Jindřich Ondruš, náměstek hejtmana Zlínského kraje, Vít Richter, předseda Svazu knihovníků a informačních pracovníků a ředitel Knihovnického institutu NK ČR, Zdena Friedlová, ředitelka Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně, Libuše Nivnická, ředitelka Knihovny Jiřího Mahena v Brně a Milan Drlík, emeritní ředitel Střední průmyslové školy strojní ve Vsetíně, bylo velmi těžké vybrat jednu vítěznou knihovnu, a proto vyhlásila jako vítěze celý Svaz knihovníků a informačních pracovníků, který zastřešuje veřejné knihovny ČR.

Při doprovodném programu si přišly na své i děti. Bylo pro ně připraveno skládání puzzle, vystoupení jednokolek a žonglérů, ukázky lidových řemesel (výroba píšťalek, pletení košíků, sprádání vlny apod.).

Foto Daniela Riedlbaucha

Návštěvníci přijeli ze všech krajů ČR, přivítali jsme například Brandýs nad Labem, Poděbrady, Semily, Český Těšín, Písek, Příbram, Říčany, Mladou Boleslav, Prostějov, Ostravu, Uherské Hradiště, Rožnov pod Radhoštěm, Valašské Meziříčí, Zlín a mnoho a mnoho dalších; Slovensko zastupovala knihovna Stará Lubovňa.

HELENA GAJDUŠKOVÁ > hgajduskova@mvk.cz, KATEŘINA JANOŠKOVÁ

Týden knihoven se slavil potřinácté

Sekce veřejných knihoven Svazu knihovníků a informačních pracovníků vyhlásila letošní Týden knihoven na dny 5.–11. října. Se svými akcemi se přihlásilo na 430 knihoven, které připravily pro své uživatele bohatou nabídku programů. Motto *Knihovna mého srdce* tentokrát korespondovalo s celostátní anketou *Knih mého srdce*, na níž se knihovny České republiky aktivně podílely.

Samotný Týden knihoven začal akcí Velké říjnové společné čtení aneb TOP 12. Knihovny propagovaly především 12 knižních favoritů vzešlých z ankety *Knih mého srdce*, která čtenáře provázela celým letošním rokem a byla medializována ve spolupráci s Českou televizí, Českým rozhlasem a Svazem českých knihkupců a nakladatelů.

V sobotu 17. října jsme se dozvěděli, jak celé hlasování dopadlo. Knihou srdce se stal **Saturnin** Zdeňka Jirotky. Kniha získala 38 430 hlasů. V první šestici se s celkovým počtem hlasů dále umístily: *Babička* (29 935), *Malý princ* (24 232), *Stmívání* (24 217), *Harry Potter* (22 665) a *Egyptán Sinuhet* (19 674).

Nové prostory pro své uživatele v tomto týdnu otevřelo téměř 30 knihoven, pro návštěvníky knihoven v celé republice bylo připraveno přes 280 výstav, ve více než 180 knihovnách proběhly besedy se spisovateli a pořady o knihách, burzy vyřazených knih přichystalo 173 knihoven a na dny otevřených dveří lákalo 139 knihoven v celé ČR.

Byla vyhlášena také fotografická soutěž *Knihovna mého srdce*, jejímž cílem bylo podnítit zájem veřejnosti o vytváření kultivovaného prostředí v knihovnách. Hodnotící komise vybrala nejúspěšnější snímky, které byly vyhodnoceny v rámci happeningu ve Vsetíně.

Vítězskou knihovnou se stala Městská knihovna Prostějov a vítěznou fotografkou Vendula Burgrová z Prostějova (16 let), studentka Gymnázia Jiřího Wolкера v Prostějově.

Celou fotogalerii si můžete prohlédnout na stránkách http://skip.nkp.cz/Obrázky/fotosoutez_KMS_web/index.htm.

Knihovny i letos slavily svůj týden velkolepě, dokument s přehledem pořádaných akcí čítal 125 stran. Z tiskových zpráv SKIP sestavila L. Š.

Foto Vendula Burgrová

Cenu Knihovna roku 2009 si odnesly knihovna v Protivanově a Městská knihovna v Praze

K hlavním a sledovaným akcím Týdne knihoven patří bezesporu předávání ceny *Knihovna roku*, kterou uděluje Ministerstvo kultury ČR za dlouhodobé zásluhy o rozvoj knihovnictví v obcích nebo za mimořádný přínos k rozvoji veřejných knihovnických a informačních služeb. Pro připomenutí uvádíme, že cena má dvě kategorie – *základní knihovna* a *významný počín v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb*.

Slavnostní předávání cen letošním nominovaným proběhlo ve čtvrtek 8. října v prostorách Zrcadlové kaple pražského Klementina, kterou do posledního místa zaplnili knihovnice a knihovníci, kteří spolu se starostkami a starosty obcí napjatě čekali verdikt porot.

Cenu *Knihovna roku* předával první náměstek ministra kultury JUDr. František Mikeš, přítomný byl i ředitel Odboru umění a knihoven PaedDr. František Zborník.

I letošní ceremoniál byl sestaven tak, aby se přítomní o nositelích hlavních cen dověděli až v závěru programu, kterým bravurně provázela Mgr. Zlata Houšková. K uvolnění atmosféry kromě osobních vyznání knihovnic, *proč mám tuto práci ráda*, citovala nejtřípnější komentáře dětí ke své *Kamarádce knihovně*. A jako úplně poslední přečetla *Poselství z „terénu“*, které tomuto slavnostnímu shromáždění zaslala Mgr. Milena Kodýmová, a my ho s jejím svolením otiskujeme.

Před malou chvilkou jste pogratalovali již desáté Knihovně roku a s ní i všem ostatním účastníkům celostátního kola, protože všichni jsou bezesporu skvělí.

V roce 2000 se knihovničtí komisaři poprvé zapojili do hodnocení soutěže Vesnice roku a poprvé také, tenkrát jako součást slavnostního vyhodnocení celostátního kola této soutěže ve vítězné obci, převzala amatérsky vyrobenou stuhu i první vyhodnocená knihovna od předsedkyně knihovnické komise. Dnes je stuha krásně vyšívána, titul Knihovna roku s nezanedbatelným finančním efektem je státní cenou, má velkou prestiž a zástupci obce i knihovny ji přebírají z rukou ministra kultury.

Ušli jsme společně za těch deset ročníků velký kus cesty. Povědomí o venkovských knihovnách je oproti roku 2000 nesrovnatelně větší. Mají už i svoji platformu, na které každoročně dokazují, že ve svých obcích hrají velmi důležitou a potřebnou roli.

Jako jedna z těch, kteří tyto aktivity iniciovali, mám z toho velikou radost. Díky všem knihovnickým komisařům za práci, kterou odvádějí v hodnotících komisích. Díky všem pánům starostům, paním starostkám a dalším zástupcům samosprávy, kteří svým knihovnám fandí a vytvářejí podmínky pro jejich dobrou práci. Veliké díky ale patří hlavně venkovským knihovníkům. Jestliže jsem na první skromný knihovnický happening v roce 2000 přijela do Prahy s transparentem, na kterém stálo, že knihovny jsou klenoty měst a obcí, pak dneska s přesvědčením dodávám, že dobří knihovníci „tam venku“ jsou pro své obce světlem a opravdovým požehnáním! Hluboce se před nimi skláním.

CENA MINISTERSTVA KULTURY KNIHOVNA ROKU 2009

Kategorie základní knihovna

Hlavní cena (70 000 Kč a diplom)

OBECNÍ KNIHOVNA PROTIVANOV

vedená paní Annou Dokoupilovou

Olomoucký kraj

Knihovna, výhodně umístěná v nové, bezbariérové budově ve středu obce, je jejím přirozeným kulturním, informačním a především komunitním centrem. Zcela ojedinělá je provozní doba knihovny (32 hodin), která vysoce přesahuje běžný standard mnohem větších obcí a měst. Umožňuje knihovně být přívětivým, také kulturním, informačním a fyzickým přístřeším i pro dojíždějící žáky, obyvatele blízkých obcí a turisty. Knihovna připravuje obecní zpravodaj, pořádá ročně desítky akcí zaměřených na lokální historii, tradice i na uchování specifického místního nářečí, které jsou určeny dětem i dospělým. Zanedbatelné nejsou ani vzdělávací aktivity. Pro knihovnu je charakteristická široká spolupráce s organizacemi a spolky v obci a okolí i podpora obce.

• Kontakt: www.knihovnaprotivanov.er.cz; knihovna@protivanov.com

(Foto: A. Dokoupilová a starosta K. Trněčka)

Zvláštní ocenění a diplom MK ČR

MĚSTSKÁ KNIHOVNA BŘEZOVÁ

vedená paní Jaroslavou Remetovou / Karlovarský kraj

Knihovna plní funkci živého kulturního centra obce. Má mimořádně rozsáhlý aktuální fond knih a časopisů, poměrně velké a velmi pěkně vybavené prostory, výbornou výpůjční činnost. Skvěle spolupracuje se školami v obci a připravuje řadu zajímavých aktivit i pro dospělé čtenáře. Vynikající je spolupráce s vedením obce, na jehož projektech se knihovna podílí. Obec knihovnu velkoryse podporuje a plánuje její další rozvoj. Knihovna se zapojuje i do velkých celostátních knihovnických aktivit, které zprostředkovává občanům obce.

• Kontakt: www.mu-brezova.cz; knihovna@mu-brezova.cz

(Foto: J. Remetová a starosta M. Bouda)

Zvláštní ocenění a diplom MK ČR

INFOCENTRUM S KNIHOVNOU V PRAZE – KOLOVRATECH

vedené paní Evou Černohorskou / Praha 10

Knihovna propojená s informačním centrem se nachází v mimořádně zdařile rekonstruované budově v centru městské části; je velmi dobře přístupná občanům i návštěvníkům. Je moderní institucí, respektující všechny současné požadavky na široké spektrum služeb, estetiku prostoru a účelnost vybavení. Pořádá řadu hojně navštěvovaných kulturních a vzdělávacích akcí pro všechny skupiny obyvatel, přičemž výborně spolupracuje s místní školou, spolky, skupinami i jednotlivci v místě. Mimořádné je vybavení a využívání informačních technologií i podíl na aktivitách obce pro občany městské části.

• Kontakt: www.kolovraty.cz/knihovna; knihovna@kolovraty.cz

(Foto: E. Černohorská a starosta M. Habart)

Kategorie informační počin v poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb

Hlavní cena (70 000 Kč a diplom)

MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE

za zpřístupnění díla Karla Čapka v elektronické podobě, za projekt „Knihy Karla Čapka on-line“.

Ve spolupráci s Ústavem Českého národního korpusu, Společností bratří Čapků a Památkem Karla Čapka ve Strži knihovna zpřístupnila na speciální webové stránce široké čtenářské veřejnosti kompletní dílo Karla Čapka v digitální podobě. Jedná se o plné texty v sedmi různých formátech. Webová stránka plní funkci rozcestníku k dalším informacím o Karlu Čapkovi a je propojená s katalogem knihovny. Projekt přispívá k popularizaci děl Karla Čapka, jedné z nejvýznamnějších osobností české kultury 20. století, a k podpoře vzdělanosti a četby obecně.

• Kontakt: www.mlp.cz/karelcapek; knihovna@mlp.cz

(Foto zleva: F. Zborník, F. Mikeš a T. Řehák)

Zvláštní ocenění a diplom MK ČR

MĚSTSKÁ KNIHOVNA SEDLČANY

za provozování komunitního centra volného času „Lukáš“. V roce 2007 díky soukromému dárci, Městu Sedlčany a programu Nadace OSF Seniori otevřela komunitní centrum volného času, které za velkého zájmu veřejnosti vyvíjí různé typy aktivit pro všechny věkové kategorie – od přednášek přes klubovou činnost až k výukovým programům. Za první rok existence se uskutečnilo 191 akcí, které navštívilo 1773 lidí.

• Kontakt: www.knihovna-se.cz; mek@knihovna-se.cz

(Foto zleva: B. Tauberová, F. Mikeš a F. Zborník)

DO NOMINACE V KATEGORII ZÁKLADNÍ KNIHOVNA SE DOSTALY:

BUDISLAV Obecní knihovna Budislav

vedená paní Alenou Bartošovou

okres Svitavy / Pardubický kraj

Za kreativní aktivity v oblasti lokální historie a za práci s dětmi.

KOLINEC Knihovna v Kolinci

vedená paní Marií Hanusovou

okres Klatovy / Plzeňský kraj

Za vynikající práci pro děti a studující a služby imobilním občanům městyse.

KYSELOVICE Obecní knihovna v Kyselovicích

vedená paní Elfrídou Olšanskou

okres Kroměříž / Zlínský kraj

Za mimořádně přívětivé prostředí a dlouholeté kvalitní služby knihovny.

MOKRÉ Místní knihovna Mokrý

vedená paní Dagmar Honsnejmanovou

okres Rychnov nad Kněžnou / Královéhradecký kraj

Za mimořádný rozsah služeb obyvatelům obce se zřetelem k službám elektronickým.

NOVÝ OLDŘICHOV Místní knihovna

Nový Oldřichov

vedená paní Hanou Lupínkovou

okres Česká Lípa / Liberecký kraj

Za vynikající spolupráci s obcí a mimořádně přívětivé prostředí pro uživatele knihovny.

PETROVICE Obecní knihovna v Petrovicích

vedená paní Evou Talavářovou

okres Příbram / Středočeský kraj

Za vynikající služby dětem a seniorům v obci a bohatou výstavní činnost.

PETROVICE Obecní knihovna v Petrovicích

vedená paní Hanou Šebelovou

okres Blansko / Jihomoravský kraj

Za vynikající webové stránky knihovny, skvělé služby dětem a seniorům z pečovatelského domu.

POTŠTÁT Místní knihovna Potštát

vedená paní Ladislavou Maršálkovou

okres Přerov / Olomoucký kraj

Za mimořádné komunitní aktivity pro všechny skupiny obyvatel města.

SOBĚŠOVICE Místní knihovna Soběšovice

vedená paní Janou Dámkovou

okres Frýdek-Místek / Moravskoslezský kraj

Za promyšlené propojení turistického informačního centra s veřejnou knihovnou.

STARÉ MĚSTO POD LANDŠTEJNEM

Obecní knihovna Staré Město pod Landštejnem

vedená paní Věrou Lorencovou

okres Jindřichův Hradec / Jihočeský kraj

Za mimořádné informační a vzdělávací aktivity pro veřejnost.

VĚDOMICE Místní knihovna ve Vědomicích

vedená paní Ing. Ivou Fořtovou

okres Litoměřice / Ústecký kraj

Za širokou nabídku aktivit pro děti i dospělé a hledání netradičních způsobů spolupráce v obci.

V KATEGORII VÝZNAMNÝ POČIN BYLY DÁLE NOMINOVÁNY:

Geografická knihovna PŘF UK Praha, MU v Brně, UJEP v Ústí nad Labem

Za databázi Geografická bibliografie ČR on-line.

Knihovna Jiřího Mahena v Brně

Za dlouhodobé aktivity věnované rodině.

Město Horažďovice – Městská knihovna

Za projekty digitalizace a restaurování významných regionálních dokumentů; organizace vzdělávacích a kulturních pořadů, zejména pro děti a mládež, nové formy práce s dětmi a mládeží (klub deskových her), spolupráce s dalšími spolky a organizacemi v místě.

Městská knihovna Ostrov

Za poskytování moderních elektronických služeb, organizaci exkurzí a besed, vybudování nového hudebního oddělení.

Městská knihovna v Praze

Za první knihovnický komunitní web www.knihovna4u.cz.

Národní technická knihovna Praha

Otevření nové budovy.

Regionální knihovna Karviná

Za projekt Virtuální regionální knihovna Karviná v prostředí Second Life.

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové

Za poskytování moderních knihovnických služeb všem uživatelům, využívání benchmarkingu ke zlepšování služeb.

Ústřední knihovna Univerzity Palackého

Za organizaci konference Knihovna a architektura.

„PRÁCE KNIHOVNÍKŮ SI VELMI VÁŽÍM“

Foto archiv F. Zborníka

FRANTIŠEK ZBORNÍK vystudoval Pedagogickou fakultu v Českých Budějovicích v oboru bohemistika – germanistika, později i speciální studium dramatické výchovy na DAMU Praha. Svou pracovní dráhu započal jako středoškolský učitel ve Vodňanech, poté působil jako odborný asistent na katedře bohemistiky Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity, pak na Pedagogické fakultě UK v Praze. Specializoval se na didaktiku literatury, zvláště na využití dramatických principů a divadelních technik ve výuce (Dramaeducation). V roce 1990 byl zvolen starostou města Vodňany (do 1994). Od roku 2002 vedl Národní informační a poradenské středisko pro kulturu. Celý život se rovněž věnuje divadlu, zejména jako autor (divadelní hry, adaptace literárních děl) a režisér. Je také autorem knih pro děti, rozhlasových her a adaptací. Zabývá se též příležitostným recenzováním divadelních her.

V roce 2008 byl jmenován ředitelem Odboru umění a knihoven Ministerstva kultury ČR, což byl také důvod, proč jej redakce Čtenáře požádala o rozhovor.

■ Ve funkci ředitele Odboru umění a knihoven MK ČR jste déle než rok. Co se za tu dobu změnilo, co považujete za svůj úspěch, případně, co se nepodařilo zrealizovat?

☐ To je nejtěžší otázka, jakou jsem mohl dostat, protože hodnotit sám sebe je vždycky ošemetné. Budu tedy hovořit raději o práci celého odboru. Za úspěch určitě považuji to, že se tento odbor – ovšem bylo tomu tak i před mým příchodem – těší u kulturní veřejnosti dobré pověsti. Není vnímán vysloveně jako úřednický a administrativní, ale lidé, kteří zde pracují, jsou považováni za odborníky a jsou partnery umělců a dalších pracovníků v kultuře. S tím souvisí i další věc, o níž bych se rád zmínil: navázali jsme velmi dobré vztahy se všemi příspěvkovými organizacemi, které máme v gesci, což pokládám za důležité, a vážím si toho.

Konkrétně se nám podařilo uspořádat v rámci předsednictví EU dvě mezinárodní konference, které byly hodnoceny velmi pozitivně nejen naší veřejností. Myslím, že ta první – *Forum pro kreativní Evropu* – byla vůbec nejvýznamnějším setkáním v oblasti kultury, které se v rámci „předsednictví“ na území ČR konalo. Zúčastnili se ho významní experti z celého světa – kulturologové, sociologové, lidé zabývající se ekonomikou kultury, a podařilo se otevřít velmi kvalifikovanou diskusi na

téma *co kultura pro svět, pro veřejnost znamená*. A co je velmi důležité, zaznělo tady, že kultura není odvětví, které finanční prostředky spotřebovává, naopak, že zcela zásadně do státního či do veřejných rozpočtů svými aktivitami přispívá. Tato skutečnost není zatím v ČR moc známá a politici na státní, regionální či místní úrovni si mnohdy ekonomický potenciál kultury neuvědomují.

Za úspěšnou považuji i druhou konferenci s názvem *Digitální zpřístupnění kulturního dědictví*, která zahajovala 15. ročník konference o profesionálních informačních zdrojích INFORUM a proběhla v květnu na Vysoké škole ekonomické v Praze.

Rád bych zmínil ještě jednu důležitou věc: letos konečně začala fungovat Rada pro umění – poradní a koordinační orgán ministra kultury, sestavená z nezávislých odborníků, umělců, zástupců akademického prostředí, příspěvkových organizací MK a organizací neziskových. Její ustavení bylo jedním z úkolů *Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007–2013*, která byla schválena vládou ČR v roce 2006.

■ Co konkrétně se od Rady pro umění očekává?

☐ Jejím hlavním úkolem je kontrola plnění zmiňované Koncepce, dále pak navrhování organizačních a legislativních opatření v oblasti umění a kultury

vůbec, konzultace a příprava stanovisek a doporučení, sledování činnosti organizací zřízených MK a mnoho dalších.

■ Jaké jsou v současnosti záměry MK ČR ve věci řešení prostorových problémů Národní knihovny ČR a rekonstrukce Klementina?

☐ Tuto otázku trochu opravím, protože řešení prostorových problémů Národní knihovny (NK) nemohlo být záměrem ministerstva kultury (MK). Totiž NK je tou institucí, která ví, co je třeba řešit a jakým způsobem. MK jako zřizovatel by mělo vytvořit podmínky, aby se navržený záměr dal uskutečnit. A to je docela důležité, protože se často říká, že ministerstvo ve věci NK udělalo to či ono, ale vždycky na prvním místě stojí NK, která sděluje svou vůli a své potřeby. Ty se podivuhodně změnily během působení dvou posledních generálních ředitelů.

Mgr. Vlastimil Ježek vypracoval a předložil analýzu, v níž zdůvodnil nutnost výstavby nové budovy a následně revitalizace Klementina.

Stávající generální ředitel Mgr. Pavel Hazuka si udělal novou rešerši a má za to, že když se revitalizuje Klementinum a v sousedství centrálního depozitáře v Praze-Hostivaři se bude stavět modulovým způsobem (to znamená, že bude možné přistavovat další budovy), NK získá prostory pro ukládání přírůstků na příštích čtyřicet let. A v Klementinu tak vzniknou důstojné prostory pro kulturně-vzdělávací centrum uprostřed Prahy. Tím vlastně říká, že není potřeba stavět novou budovu. Tento korigovaný záměr ministerstvo přijalo a připravuje finanční prostředky na revitalizaci Klementina a výstavbu v Hostivaři.

■ Jak se tedy naloží s prostředky, které byly na výstavbu nové budovy pro novodobé fondy vyčleněny usnesením vlády v roce 2006? Budou přesunuty do jiných kapitol MK?

☐ Budou využity na vybudování prostor pro nové fondy NK. V usnesení vlády nejsou explicitně určeny na stavbu nové budovy, ale na umístění nových fondů, tedy přírůstků. Předpokládám tedy, že by se prostředky rozdělily tak, aby mohly být tyto fondy umístěny důstojným způsobem jak v Klementinu, tak v Hostivaři.

■ Zajímalo by nás dále, jaké aktivity MK vyvíjí, aby bylo zajištěno kontinuální financování digitalizace kulturního dědictví (zejména digitalizace dokumentů)?

☐ Jistě znáte dokument *Státní kulturní politika České republiky 2009–2014*, kde je právě digitalizace kulturního dědictví pod bodem tři popsána. Cituji: „*Digitalizace materiálů kulturního obsahu je naléhavým úkolem současnosti jednak jako metoda umožňující uchování a ochranu originálních nosičů informací, jednak jako nástroj k přiblížení nezkraslených informací veřejnosti komfortním způsobem*“.

V tuto chvíli pracuje ministerstvo na podkladové studii *Národní strategie digitalizace kulturního obsahu*. Má v tomto směru rok zpoždění, samotná Národní strategie digitalizace kulturního obsahu by měla být hotova v první polovině příštího roku. Jedná se vlastně o zastřešující dokument, z něhož by se měly odvíjet všechny strategie pro jednotlivé obory, jednou z nich je *Národní digitální knihovna* (NDK).

Jak jistě víte, NDK je současně název projektu pro integrovaný operační program a v tuto chvíli se zpracovává podklad pro vytvoření projektu NDK, to považuji za jeden z velkých úspěchů Národní knihovny a našeho odboru. Projekt by měl být hotov na přelomu tohoto roku a v roce 2010 by se už měly z EU čerpat peníze – zhruba 600 milionů Kč. Celý projekt je vyčíslen přibližně na 700 milionů, rozdíl asi 100 milionů bude financovat ČR. S kofinancováním se počítá ve státním rozpočtu.

Za důležité také považuji, že se na MK z iniciativy NK a našeho odboru připravuje RIA (Regulatory Impact Assessment – *soustava analytických metod směřujících k systematickému hodnocení negativních a pozitivních dopadů navrhovaných či existujících právních předpisů v oblasti hospodářské, sociální a environmentální; hodnoceny mohou být rovněž dopady na různé ekonomické a sociální skupiny* – pozn. red.), aby mohl být zpracován zákon, který by upravoval uchovávání a zpřístupňování síťových publikací. NK to zatím dělá harvesting systémem (sbíráním publikací vystavených na síti), ale není pro to zákonná opora. Pustili jsme se tedy do práce, získali jsme peníze na studii, která by měla být hotova nejpozději v listopadu letošního roku. Pak bude, předpokládám, zpracována zákonná norma. Snad je dobré říci, že takový zákon má v současnosti jenom několik zemí EU.

Jeho vedlejším účinkem by mohlo být, že se povinné výtisky periodických publikací nebudou muset uchovávat v tištěné podobě, ale jako síťová publikace. To by například NK, která musí uchová-

vát výtisky od každého nepřilší významného periodika, prostorově velmi pomohlo.

■ **A podaří se udržet programy VISK (Veřejné informační služby knihoven), z nichž jsou podporovány projekty jako je Kramerius a Manuscriptorium?**

☐ Kontinuální financování těchto programů, jak dobře víte, je zajištěno zákonem, výše prostředků je však vždy ovlivněna tím, kolik ze státního rozpočtu připadne resortu kultury. Můžu říct, že pro příští rok by právě do „VISKŮ“ mělo jít víc peněz než letos, což se nám podařilo přeskupením financí určených na kulturní aktivity.

■ **Hospodářská krize je skloňována ve všech pádech, nabízí se tedy otázka, jaké jsou výhledy na objem finančních prostředků ze státního rozpočtu na rozvoj knihoven v roce 2010?**

☐ Zatím musíme hovořit opravdu o výhledcích, protože v tuto chvíli (*rozhovor se uskutečnil 16. 9. 2009* – pozn. red.) není rozpočet na příští rok definitivní. V jeho návrhu má MK „opasek utažen“ nejméně ze všech ministerstev, a to díky tomu, že ministr financí si asi uvědomuje, že kultura byla doposud dost podfinancována. Proti letošnímu rozpočtu by se měl ten příští snížit asi o pět procent, přičemž letošní byl nižší než v roce 2008. My jsme se v rámci interního rozpočtu pokusili peníze přerozdělit tak, aby aktivity, které již běží, zůstaly na úrovni roku 2009. Takže když to shrnu, výhled pro kulturu není až tak pesimistický.

■ **Knihovnickou veřejnost velmi zajímá osud Projektu internetizace knihoven (PIK). Ministerstvo kultury jednalo s ministerstvem vnitra o jeho převzetí. Jaký je současný stav a jak vidíte budoucnost tohoto projektu?**

☐ Po dlouhých tahanicích jsme s MV našli konsenzus, společně předkládáme vládě materiál, v němž se říká toto: PIK do konce tohoto roku bude financován a organizován ministerstvem vnitra. Od 1. ledna 2010 přechází projekt na MK i s finančními prostředky v takové výši, jaká je rozpočtována letos. My počítáme s částkou kolem 90 milionů, ale pravděpodobně bude o něco nižší. Usnesení vlády PIK vlastně legalizuje a prodlouží jeho trvání, víme dobře, že měl skončit už loni.

Do roku 2011 by tedy jeho financování mělo být pro knihovny, které jsou na programu zaintereso-

vány, ještě takto zajištěné. Jedním z důvodů k tomuto řešení je, že kraje v rámci SROPu (Společný regionální operační program) mají zafinancované technologické části a internetové připojení. Ve chvíli, kdy by se MK nepodílelo na spolufinancování, PIK by skončil a knihovny by musely peníze vracet. Takže stát vlastně přebírá odpovědnost za část peněz, které jsou alokovány pro kraje.

Jak to bude po roce 2011, nevím, ale myslím si, že stát v zajišťování veřejných informačních služeb v knihovnách už nebude pokračovat a přesune tuto agendu na kraje.

■ **A když to kraje odmítnou?**

☐ Neodmítnou. Když se služba jednou zavede, navíc se nezdrazuje a veřejnosti slouží, stane se normou. Stát ji nastartoval, vzal na sebe finanční zátěž, když byla nejvyšší, a pak tu službu předá regionům. Chcete mít knihovnu, která bude informačně-kulturním centrem obce a slouží občanům, pak vynaložte peníze. Když ne, vaše knihovna vypadne z evidence knihoven a ztratí například možnost žádat o dotace z prostředků státního rozpočtu.

■ **V roce 2010 končí stávající Koncepte rozvoje knihoven v ČR. Jaká je další vize knihovnictví, financování současných dotačních programů, případně možnosti otevření programů nových (např. podpora nákupu cizojazyčné literatury do veřejných knihoven)?**

☐ Příprava nové *Koncepte rozvoje knihoven* je také součástí plnění *Státní kulturní politiky ČR 2009 až 2014*. Jedná se o aktualizaci programu *Veřejné informační služby knihoven* podle současných potřeb a vypracování a předložení materiálu *Podpora akviziční činnosti muzeí, galerií, knihoven a Národního filmového archivu* vládě ČR ke schválení. V roce 2010 by měl vzniknout nový program – dotační titul na podporu akviziční činnosti, který by knihovnám umožnil nákup zahraniční cizojazyčné literatury.

Na tomto materiálu pracujeme, v roce 2010 ho předložíme vládě ke schválení a pak záleží na tom, jestli na nový program uvolní peníze. Jednalo by se o navýšení rozpočtových zdrojů pro MK, protože z těch stávajících brát nemůžeme, rušit zavedené programy není možné.

■ **Úkolem MK podle již zmíněné Státní kulturní politiky je zavedení systému akreditovaného vzdělávání pro vybrané profese, tedy**

i pro oblast knihoven. Co ministerstvo hodlá podniknout v této věci?

☐ Problematiku, kterou zmiňujete, řeší zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů. V roce 2010 by měl náš odbor provést ve spolupráci s Národní knihovnou a Moravskou zemskou knihovnou analýzu vzdělanostní a mzdové struktury pracovníků knihoven. Na jejím podkladu bude vypracována *Příprava autorizace dalšího vzdělávání pro pracovníky knihoven včetně kvalifikačních a hodnotících standardů*. Na to, jaké konkrétní výstupy bude obsahovat, si ještě musíme počkat. Jistou představu však máme, myslím si, že zavedení akreditovaného vzdělávání by mohlo pomoci vytvořit podmínky pro zvyšování kvalifikace knihovnicím a knihovnicím s maturitou, případně absolventům dalších oborů souvisejících s kulturou. Dnes totiž existují vzdělávací programy, jejichž absolventi získávají osvědčení, ovšem zvýšení kvalifikace, a tím i platového stupně, jim to nezařučuje.

Garantem akreditovaného vzdělávacího systému by samozřejmě bylo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, které pravděpodobně našemu ministerstvu předá institut akreditujícího. A předpokládám, že by MK pověřilo některé knihovny – jistě NK, MZK a možná i krajské knihovny, aby se staly akreditačními pracovišti.

V souvislosti se vzděláváním si dovoluji osobní poznámku: za roky pedagogické práce na několika univerzitách a také při přednáškách a v tvůrčích dílnách pro pracovníky knihoven, které probíhaly v NK, jsem si ověřil, že knihovnice a knihovníci patří k nejlepším studentům a posluchačům. Ke vzdělávání přistupují s velkou chutí a motivací, práce s nimi byla pro mě vždy radostná a obohacující. Bez nadsázky mohu říct, že patří k nejsystematičtěji myslícím vzdělaným lidem u nás. Jejich práce si velmi vážím.

■ **S tím by mělo jít ruku v ruce i jejich platové ohodnocení, když budeme hodně přizemní...**

☐ Vůbec nejste přizemní. My máme takový zvláštní názor – asi ještě z minulé doby –, že se o penězích mluvit nesluší. Kdybych do tohoto odboru přijímal člověka, který se mě nezeptá, kolik za to bude mít, hodně bych se rozmýšlel, jestli ho při-

jmu. Myslím si totiž, že člověk, který se nenechá ohodnotit, si vlastně sám sebe necení. Tlak na zvyšování mezd považuji za normální a samozřejmý.

■ **Hovoří se také o transformaci příspěvkových organizací MK na modernější typ subjektu, který by umožnil jejich větší samostatnost v hospodaření. Jaký je váš názor na tento problém?**

☐ Já si nemyslím, že by se všechny organizace a všechny subjekty, které vykonávají kulturní službu, měly postupně stát privátními. Stát, kraje a obce by si měly zachovat část služeb ve své kompetenci, měly by je řídit a měly by vědět, jakým způsobem veřejnosti slouží. Knihovny podle mého mínění do této množiny patří. Z toho vyplývá, že i přesto, že jsou příspěvkové organizace mnoha lidem trnem v oku, by v nějaké podobě měly být zachovány. A ta podoba by měla být formulována v právě se tvořícím zákoně o veřejně prospěšných institucích v kultuře, který v předběžném návrhu na MK už existuje. Došlo však ještě k nějakým diskusím, takže se předpokládá, že věcný záměr toho zákona by měl být hotov do konce tohoto roku a příští rok by měl být předložen vládě.

Veřejnoprávní instituce v kultuře by měly být v podstatě jakýmsi transformovanými příspěvkovými organizacemi, tzn. měly by mít svého zřizovatele – obec, město, kraj, stát, ale měly by mít volnější ekonomické mantinely než doposud. Tomuto novému typu kulturní instituce však návrh zákona přisuzuje větší odpovědnost, tzn. ředitel by neměl být pouze jediným statutárním zástupcem, který zodpovídá svému zřizovateli, ale měl by mít správní radu a předpokládá se i dozorčí rada. Myslím si, že takto rozdělená odpovědnost a současně neustálá komunikace s odborníky a experty v oboru může všem prospět.

■ **A kdy by podle vás mohl zákon začít platit?**

☐ Když by věcný záměr prošel příští rok, což je teď ve hvězdách, pak si myslím, že paragrafované znění se může dostat do vlády a obou komor Parlamentu ještě v roce 2010. Takže v polovině roku 2011 by mohl vstoupit v platnost. Ale to je hodně optimistické přání.

LENKA ŠIMKOVÁ – OLGA VAŠKOVÁ

Nejlepší kamarádkou je knihovna v Sedlčanech

Druhý ročník soutěže Kamarádka knihovna zná svého vítěze. Je jím...

Ale nejprve několik informací: do soutěže se přihlásilo celkem 111 knihoven, které obdržely téměř 30 000 formulářů vysvědčení, aby je nabídly dětem ve svých městech a obcích. Zpět se vrátilo 17 000 vysvědčení, v nichž děti uvádějí pět důvodů, proč stojí za to chodit do knihovny. Skvělá zpětná vazba! Nejvíce dětských vysvědčení získala Městská knihovna v Pelhřimově – 884, za ní následovala s bezmála 600 vysvědčeními Městská knihovna Most a s počtem přes 500 Městská knihovna Prostějov a Knihovna M. J. Sychry Žďár nad Sázavou.

Nejlépe byly hodnoceny knihovnice, poněkud hůře fond a nejhůře počítače. I na prostředí by děti tu a tam něco zlepšily, ale celková výsledná známka pro soutěžící knihovny je 1– a to je výborné hodnocení.

Důvodů, proč chodit do knihovny, vidí děti celou řadu. Nejčastěji jsou to knížky, časopisy, vědomosti a informace. Nečekaně hodně děti hledá v knihovně odpočinek a klid, ale také setkávání s přáteli. Vy-

znamným důvodem k návštěvě knihovny je pro děti internet a počítače; prodirají se jako konkurence rychle hned za knihy a časopisy.

Dotazníky s údaji o výkonech odevzdalo 100 knihoven. Nejvíce dětí chodí do knihovny v Lounech – 69,20 % dětí z obce; nejdelsí provozní dobu pro děti má Knihovna J. Mahena – celých 58 hodin; a Knihovna města Hradce Králové nabídla dětem v roce 2008 neuvěřitelných 608 akcí. Ostatní parametry by bylo třeba uvádět v kontextu jednotlivých kategorií, na což není nyní dost prostoru. Po obodování výkonů a vysvědčení byly zhodnoceny ještě webové stránky nejlepších 30 knihoven – a na světě bylo 11 finalistek: městské knihovny v Dobříši, Dvoře Králové nad Labem, Havířově, Hradci Králové, Kamenici nad Lipou, Lounech, Mokré, Nové Pace, Nové Rolí, Nové Včelnici a Sedlčanech (pořadí je abecední).

Postupnou „krystalizaci“ finálových knihoven najdete na webu Kamarádky knihovny www.kamaradkaknihovna.cz. Jedenáct nejlepších navštívila porota a vybrala: **Kamarádkou knihovnou roku 2008 se stává Městská knihovna Sedlčany**. Gratulujeme!!!

ZLATA HOUŠKOVÁ > Zlata.Houskova@nkp.cz

Seminář „malých venkovských knihoven“ přivítal rekordní počet účastníků

Páté setkání knihovníků s názvem **Co venkovské knihovny umějí a mohou?** se uskutečnilo 17.–19. září 2009 v Kraji Vysočina. Jednalo se už o druhou návštěvu tohoto kraje – v roce 2007 proběhlo setkání v Havlíčkově Borově. Akce se uskutečnila za podpory Ministerstva kultury ČR. Na zdárné realizaci se podílely Sekce veřejných knihoven SKIP, Městská knihovna ve Velkém Meziříčí a Knihovna Matěje Josefa Sychry ve Žďáru nad Sázavou. Hlavním hostitelem však byla **Obecní knihovna Bory** (Knihovna roku 2007).

Ústřední téma, na které byl zaměřen odborný program, bylo věnováno problematice **Komunitní role knihovny v malé obci**.

Začátek celé akce se konal v Městské knihovně ve Velkém Meziříčí, kde knihovníky přijal starosta František Bradáč a vedoucí odboru školství a kultury Pavel Stupka. Ředitelka knihovny Mgr. Ivana Vaňková seznámila účastníky s činností městské knihovny a byla i originální moderátorkou večerního posezení se spisovatelkou Petrou Dvořákovou (nositelkou ceny *Magnesia Litera 2007* v kategorii *Publicistika*).

Večerní program pokračoval představením DVD ze setkání v uplynulém roce, které se uskutečnilo v Býšti (Pardubický kraj). Představil ho autor Miroslav Bláha, knihovník z Kostomlat pod Milešovkou (Knihovna roku 2004).

Druhý den, věnovaný odbornému programu, probíhal v Borech. Těto části programu se zúčastnili také další zájemci z blízkého i dalekého okolí. Byli to nejen knihovníci z malých knihoven, ale také profesionálové (většinou „metodici“), kteří zde hledali inspiraci pro další činnost.

Účastníky přivítal starosta obce Josef Březka a ředitelka Krajské knihovny Vysočiny Ing. Jitka Hladíková. Přednášky zajišťovaly kvalifikované lektorky. Otázkou **Být, či nebyt komunitní?** zahájila setkání Mgr. Zuzana Ježková (NK ČR). Ukázalo se, že toto téma je v Borech velmi aktuální, protože zde působí Komunitní škola.

Letošní seminář měl i svého zahraničního hosta. Mgr. Emília Antolíková z Hornozemplínské knihovny (Vranov nad Toplou) nejprve přiblížila přítomným současný stav knihoven v malých obcích na Slovensku a potom představila několik velmi zajímavých projektů.

Ani na tomto setkání nemohla chybět Mgr. Milena Kodýmová (Knihovna Františka Pravdy v Jarošově nad Nežárkou). Představila nový komunitní projekt své knihovny **Na skok do Sudet**.

Knihovnu roku 2008 – **Obecní knihovna v Pavlovicích u Přerova** – přiblížili manželé Sklenářovi. Prezentace s ukázkami zajímavé činnosti této knihovny byla zároveň pozvánkou na setkání v příštím roce.

Všichni přítomní využili možnosti nahlédnout do vystavených kronik, které svědčily o bohaté činnosti borské knihovny. Návštěva hostitelské knihovny byla nedílnou součástí programu. Nemaýl zájem byl také o exponáty místního muzea.

O zajímavé odborné zpestření dopoledne se svým vystoupením postarala PhDr. Bohumíra Jozífková, která prezentovala tiskovou zprávu agentury DEMA. Jednalo se o výsledky průzkumu, který proběhl u příležitosti setkání v Kraji Vysočina. Respondenti odpovídali na otázku „co očekávají od knihovny“. Většina občanů Vysočiny souhlasí s názorem, že veřejné knihovny lze označit za kulturně vzdělávací centra obcí. Bylo konstatováno, že knihovny plní řadu funkcí přesahujících rozsah základ-

ních knihovnických a informačních služeb, ale především mají obrovský potenciál kulturní a kreativní, informační a vzdělávací, v neposlední řadě pak komunitní.

Důležitost evidence statistických údajů v činnosti knihovny potvrdila ve svém vystoupení **Potřebují malé knihovny statistiku?** Mgr. Ladislava Zemánková (NK ČR).

Opoledne se vydali knihovníci do přírody. Vyzkoušeli si na vlastní kůži jednu ze zajímavých akcí hostitelské knihovny. Pod vedením manželů Křížových, kteří si na pomoc vzali Mgr. Milana Daďourka, prošli naučnou stezkou Šebeň. Odborný výklad, podaný velmi příjemnou a osvěžující formou, objasnil návštěvníkům život lesních mravenců. Pro lepší pochopení otázek – kdo jsou mravenci, vztahy mezi mraveništi, potrava mravenců, jejich rozmnožování či jejich význam – využívali průvodci literatury knihovníkům blízké – oblíbené četby z dětství (Ferda Mravenec od Ondřeje Sekory). Konfrontace odborného výkladu a známé dětské knihy se tak staly zdrojem poučení i zábavy. Pěkné počasí celý zážitek umocnilo.

Večerní program byl věnován neformální výměně zkušeností. Vzhledem k tomu, že někteří účastníci absolvovali setkání již popáté, bylo o čem povídat. Také tady B. Křížová nabídla ukázkou z činnosti knihovny a dala všem možnost ověření svých dovedností za pomoci několika hlavolamů.

Program byl nabitý a stejně jako v minulých letech se knihovníkům nedostávalo času.

Třetí, poslední den setkání byl věnován poznávání krás Vysočiny. První zastávkou byla Galerie paní Bukáčkové ve Sněžném. Tady si mohli účastníci prohlédnout zajímavá místa, kam se z časových důvodů nedostali, alespoň na obrazech různých umělců.

Cesta pokračovala do Žďáru nad Sázavou. Nejprve to byla exkurze do Knihovny M. J.

Sychry. Vlídnu průvodkyní byla paní ředitelka Mgr. Danuše Štefková. Po krátké výměně zkušeností pokračovali všichni do Muzea knihy. Nahlédnutí do historie knižní kultury potěší srdce každého knihovníka.

Čas neúprosne pádil a i setkání se blížilo ke svému konci. Posledním bodem programu byla společná návštěva kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře (památka UNESCO).

Letošní seminář potvrdil potřebu setkávání knihovníků na všech úrovních. Rekordní návštěvnost (odborný program navštívilo 65 zájemců) na jedné straně organizátory potěšila, ale na druhé straně poněkud narušila možnost lepší vzájemné komunikace. Naštěstí účastníci tento dojem neměli a odjízďeli spokojeni. Svědčí

o tom nejen jejich příznivé ohlasy, ale i zájem o příští setkání v Pavlovicích u Přerova. Potěšující je, že do Borů přijel také pavlovický pan starosta Vlastimil Bia, aby se seznámil s průběhem setkání a mohl knihovně pomoci s jeho organizací v následujícím roce.

V zájmu objektivit je třeba dodat, že účast starostů, kteří doprovázejí své knihovníky, se stává již tradicí. V průběhu celé akce se vydatně natáčelo a fotilo. Bude doplněna kronika a vznikne nové DVD. Všichni zúčastnění obdrželi také pamětní list.

Setkání opět potvrdilo, že **dobře fungující knihovna se obci vždy vyplatí.**

Text a foto **DANIELA WIMMEROVÁ**
» Sekce veřejných knihoven SKIP

Seminář o regionálních funkcích knihoven tradičně v Pardubicích

Ve dnech 16.–17. září 2009 proběhl v Domě hudby v Pardubicích-Zelené Předměstí celostátní seminář **Regionální funkce knihoven 2009**. Seminář, který je pořádán v dvouletých intervalech, a jehož odbornými garanty jsou Knihovnický institut NK ČR, Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě a Sekce SDRUK pro regionální funkce, zahájila předsedkyně této sekce Ing. Lea Prchalová. Spolupředatelem semináře byla opět Krajská knihovna v Pardubicích.

Regionální funkce stejně, ale přece jinak

Tak byl nazván první blok semináře a moderoval ho PhDr. Vít Richter (NK ČR). Jako první v něm vystoupila Mgr. Ladislava Zemánková (NK ČR) s hodnotícím příspěvkem *Regionální funkce v roce 2008*. Konstatovala, že počet knihoven, obsluhujících pověřených knihoven i počet metodiků klesá. Na jednu pověřenou knihovnu připadá průměrně 70 obsluhovaných. Pozitivní zprávou je, že stoupají finanční prostředky přidělované krajskými úřady.

Bc. Marie Šedá (MSVK Ostrava) v příspěvku *Výzkum spokojenosti aneb Jak to vidí obsluhované knihovny* zhodnotila dotazníkové šetření mezi knihovnami v Moravskoslezském kraji. Na otázky odpovědělo 70 knihoven a vyplynulo z nich, že ve většině případů jsou knihovny s prací pověřených knihoven spokojeny. Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě je

ochotna v případě zájmu poskytnout otázky dotazníkového šetření kolegům z jiných knihoven.

O zkušenosti s *Pravidly zajištění regionálních funkcí v Pardubickém kraji* se podělila Mgr. Milada Vacková (MěK Svitavy). Regionálními funkcemi jsou pověřeny tři knihovny. Dvě z nich využívají objednávkový systém služeb, kvůli menším nákladům a znalosti obsluhované oblasti je vlastně kopírován dřívější střediskový systém. Důvodem jeho zavedení byla rozdílná úroveň poskytovaných služeb, finanční prostředky kontroluje Krajská knihovna v Pardubicích a pověřené knihovny navrhují jejich rozdělení. Výhodou tohoto řešení jsou standardní služby, nadlimitní výkony a rezervy a průhlednost čerpání dotace. Nevýhodou pak pracnější kontrola výkonu, odborné konzultace – je určen paušál na jednu obsluhovanou knihovnu, knihovna musí vytvořit dvě statis-

tiky – celostátní a pro pověřenou knihovnu. Ukázalo se, že systém splnil očekávání zřizovatele.

Nový systém regionálních funkcí ve Středočeském kraji zhodnotila Mgr. Gabriela Jarkulišová (MěK Kutná Hora). Vysvětlila, jak došlo ke změně regionálních funkcí v tomto kraji a připomněla tehdejší obavy pověřených knihoven z centrálního nakupování dokumentů. Praxe ukázala, že knihovny jsou se stávajícím postupem spokojeny a již by se k vlastní akvizici do výměnných souborů vrátit nechtěly. Také by uvítaly větší prostor pro práci metodiků, čemuž brání omezené mzdové prostředky.

Vzdělávání, standardy, legislativa

Tato tři slova předurčila obsah druhého bloku, který moderovala a jako první v něm i vystoupila Mgr. Zlata Houšková (NK ČR). V příspěvku *Priority mimoškolního vzdělávání* informovala o připravovaném projektu Unie zaměstnavatelských svazů – *Vzdělávání pracovníků v kultuře*, který se týká rovněž knihovníků. Podělila se také o některé zkušenosti získané při návštěvách knihoven přihlášených do soutěže Knihovna roku a požádala přítomné o pomoc při odstraňování zjištěných nedostatků.

Knihovnické minimum jako e-learningový kurz bylo tématem příspěvku Bc. Kateřiny Bylokové, DiS. (MSVK v Ostravě). Seznámila v něm posluchače s podstatnými prvky a funkcí výuky a na ukázkách knihovnického minima prezentovala již konkrétní návrh výukového kurzu v Moravskoslezské vědecké knihovně.

Příspěvky *Standardy VKIS – novela a Autorské právo – aktuální problémy* přednesl PhDr. Vít Richter. (Vyhodnocení standardů je uveřejněno na stránkách www.nipos-mk/vkis.cz.) Z tabulek lze vyčíst, jaká je minimální, průměrná a maximální hodnota zjištěná v dané skupině knihoven, a vždy je možné srovnání s hodnotami standardu. Aktuální problémy v oblasti autorského práva můžeme sledovat na www.dilia.cz.

S referátem *Úloha pověřených knihoven v projektu kooperativní tvorby a využívání národních autorit* vystoupil PhDr. Zdeněk Bartl z NK ČR. Zdůraznil v něm, že do souborů národních autorit přispívá stále malý počet knihoven, a vyzdvihl výhody spolupráce – reálné usnadnění katalogizačních prací.

Nové technologie a kooperace knihoven pomáhají plnit regionální funkce

Jako první v tomto bloku, který moderovala Ing. Lea Prchalová (MSVK v Ostravě), vystoupil Mgr. Roman Giebisch, Ph.D. (NK ČR). V příspěvku *Program VISK a regionální funkce (priority, využití)* popsal desetiletou historii VISK 3. Aby se technika v knihovnách více využívala, je nutné zaměřit se na vzdělávání. Podmínky pro přidělení dotací se zpříšňují, proto je žádoucí větší pomoc od metodiků. Pro rok 2010 se předpokládá menší částka na program, méně než 15 milionů. Přestože je řada knihoven díky programu PIK připojena k internetu, nemá vlastní e-mailovou adresu! Všechny profesionální knihovny by měly mít svůj online katalog. Středočeský kraj je druhý v počtu knihoven, které poskytují ICT vzdělávání (není však jisté, zda byla ve všech krajích shodně pochopena definice).

Souborný katalog ČR pro veřejné knihovny a veřejné knihovny pro Souborný katalog bylo téma prezentace, s níž vystoupily PhDr. Eva Svobodová a Mgr. Danuše Vyoralčková (NK ČR). Uvedly, že v Souborném katalogu ČR je k letošnímu červenci 3 687 000 záznamů a 203 přispívajících, z toho 91 veřejných knihoven. Novinkami v SK ČR je využívání serveru s obálkami publikací, nabídka obsahu titulů, možnost přechodu do lokálního záznamu a tlačítko pro stažení digitálního dokumentu v záznamu u děl starších 100 let. Ohledně MVS je uvedena jako neaktivnější Krajská knihovna Karlovy Vary. Knihovny byly vyzvány k aktualizaci svých údajů nebo jen k potvrzení stávajících v Adresáři knihoven a informačních institucí v ČR. Plánuje se umístění mapky s lokací knihovny v jejím záznamu a údajů o pobočkách. Knihovny byly vyzvány k zasílání záznamů o regionální literatuře a případně k podepsání smluv (mnoho jich smlouvy nemá a přitom záznamy posílají). Přispívající knihovny byly také požádány o zaslání GPS souřadnic. Přístupová hesla poskytnete dr. I. Hoch.

Jitka Svobodová a Eva Kaňovská z KK Karlovy Vary a Jitka Pařilová z MěK Sokolov představily *Regionální knihovnické systémy v Karlovarském kraji*. Pro karlovarský a sokolovský region je využíván AKS Clavius REKS financovaný z programu VISK 3, do kterého knihovni-

ce v KK Karlovy Vary a MěK Sokolov ukládají záznamy dokumentů z fondů svých obsluhovaných knihoven. V MěK Cheb mají KP-WIN, který je součástí systému knihovny a zbývá do něj uložit fondy 14 knihoven chebského regionu. K automatizaci knihoven je často nutné zřizovatele přesvědčovat, problémem je i věkový průměr dobrovolných knihovnic (50 let). Zajímavost: po neprofesionálních knihovnách kraje nějaký čas cirkuluje kmenový fond knihoven (rozuměno nově nakoupené knihy).

O *Zkušenostech s Clavius REKS na Opavsku* hovořila Mgr. Zuzana Bornová (Knihovna P. Bezruče v Opavě). Clavius REKS se tu začal využívat v roce 2006 a je ceněn pro jednodušší nároky na práci knihovníků a nižší pořizovací náklady, než jsou u lokálního systému Clavius. Knihovníci mají přístup přes jednoduché webové rozhraní. Problémem jsou ale staré nevykonné počítače, absence antivirového programu a využívání PC s AKS pro veřejnost.

Když je knihovna COOL

Po třicetiminutové přestávce začal čtvrtý blok semináře, který opět moderovala Ing. Lea Prchalová. Ve vystoupení *Malé knihovny a jejich webové stránky* uvedl Ing. Aleš Brožek (SVK Ústí nad Labem) příklady dobrých i špatných internetových prezentací knihoven. Upozornil na možnost webů zdarma, například na služby *volny, swab, web zdarma, web snadno, internet centrum*. Knihovny mohou využít také webový server svého zřizovatele, což je jednodušší způsob, nebo servery pověřených knihoven prostřednictvím rozcestníku, například jako Knihovna města Mladá Boleslav. Upozornil také na šablonu webu pro malé knihovny, ale i další šablony – *Biblioset* (Regionální knihovna Karviná), *naseknihovna* (Knihovna J. Mahena v Brně), *eStranky* (provozovatelem služby je *Websitemaster, a. s.*). Ředitel ústecké knihovny také uvedl, co by na webové stránce knihovny nemělo chybět, a co dalšího může ještě obsahovat.

Mgr. Hana Dospivová z Knihovny Jiřího Mahena v Brně představila *Centrum dětského čtenářství*, které pracuje od 1. ledna 2009. Je organizační složkou KJM v Brně a zaměřuje se na různé cílové skupiny – děti, pedagogy, knihovníky, studenty a rodiče s dětmi. V Centru připravují vzdělávací akce, společná set-

kání, besedy, praxe studentů, supervize projektů apod. Mají virtuální webovou poradnu e-bulletin. Pro pedagogy a studenty chtějí na webu zpřístupnit seznam knih z příruční knihovny, plánují také zveřejňovat doporučení o knihách od dětí – dětem.

Webové stránky pro dětské čtenáře měl název příspěvek Evy Komínové z Knihovny města Hradce Králové. Knihovna má licenční smlouvu na oblíbenou šablonu webu pro malé knihovny a je jejím administrátorem. Představila projekt *www.librisek.knihovnahk.cz*, který je na Facebooku a seznámila také s odkazy na weby pro dětské čtenáře i s doporučenými tituly od dětí i knihovníků. Z dalších příkladů uvedla weby: Knihovny města Plzně, knihovny v Trutnově, Vyškově, Kuřimi, v Krajské knihovně Vysočiny v Havlíčkově Brodu a další.

Poslední příspěvek letošního semináře *Web 2.0 a MěK v Praze* přednesl RNDr. Tomáš Řehák. Charakterizoval Web 2.0, jehož obsah vytvářejí uživatelé a vkládají do něj informace. Upozornil na nejlepší produkty – *Wikipedie, Facebook, MySpace, Libimseti, Spoluzaci, YouTube, RapidShare, Second Life, blogy, eBay, Aukro* atd. Představil stránku *www.k4u.cz* (Knihovna pro tebe), která se stává oblíbenou u mládeže. Uvedl zajímavé inovativní příklady – zpřístupnění díla Karla Čapka v elektronické podobě „*Knihy Karla Čapka on-line*“, unikátní projekt Praha v knihovně *www.prahavknihovne.cz*, který představuje a popisuje zajímavá místa hlavního města s možností vyhledat je v knihách, kde se o nich píše. Také MěK Praha je na Facebooku. Jde o jednoduchou neformální komunikaci se čtenáři, kteří se nebojí psát a reagovat, na rozdíl od komunikace přes přímé adresy do knihovny. Knihovny mohou a měly by proniknout do Wikipedie. Knihovna v Praze má intranet 2.0 (technologie WIKI), je to „*hřiště*“ pro každého zaměstnance, neformální prostředí komunikace, nabízí možnost psaní i neúplných a neověřených informací, někdo další je doplní. Stává se velmi navštěvovaný a oblíbený, nyní má kolem 100 editací a oprav denně. Pojetí příspěvku ředitele Městské knihovny v Praze T. Řeháka bylo velmi zajímavé – spíše filosofické, ale opravdu inspirativní.

LADISLAVA CUKROVÁ > cukrova@svkkl.cz
BRONISLAVA HANZÁKOVÁ > hanzakova@svkkl.cz

Ochrana národního movitého kulturního dědictví – odkyselování papíru

O problematice kyselého papíru slyšel už asi téměř každý. Žloutnutí a křehnutí papíru a posléze jeho rozpad způsobený kyselostí se stává klíčovým problémem knihoven a archivů, jejichž úkolem je uchování tohoto materiálu jako nejrozšířenějšího nosiče informací pro další generace čtenářů a badatelů. Jde o produkci tisků od poloviny 19. století, kdy se papír začal průmyslově vyrábět z organických surovin a používala se nevhodná pojiva, do konce 20. století, tedy do uplatňování mezinárodní normy *ISO 9706 Informace a dokumenty – Papír pro dokumenty – Požadavky na trvanlivost*, která u nás nabyla platnost od 1. 6. 1996. Zatímco o budoucnost je touto normou postaráno, dokumenty z předcházejících 150 let zůstávají ohrožené. Uchování těchto papírových knihovních a archivních materiálů konzervačního charakteru je možné pouze tehdy, pokud dojde k omezení kyselosti, která je příčinou nezadržitelné degradace a může mít za následek úplnou ztrátu vzácných a jedinečných dokumentů již za několik desetiletí. Proces odkyselení a zajištění alkalické rezervy v papíru představuje ochranu papírových dokumentů na 300 až 500 let. Problematika konzervování papíru je aktuálním tématem pro mnoho zemí. V mezinárodním kontextu je oblast trvalého uchování sbírek tradičních dokumentů předmětem výzkumu i praktické aplikace největších knihoven.

Například Kongresová knihovna ve Washingtonu provádí odkyselování již 30 let, a to několika speciálně vyvíjenými metodami, Národní knihovna Francie od roku 1989 původně metodou zkapalněného plynu a od konce 90. let byl vyvíjen nový odkyselovací systém *Se-parex*. Národní knihovna v Nizozemí provádí odkyselování v rámci projektu *Metamorfoze* podporovaném holandskou vládou od roku 1998, Národní knihovna Švýcarska odkyseluje od roku 2000 v rozsahu 40 tun papíru ročně. Národní knihovna v Rakousku prováděla ošetření novin roztokem metylcelulózy a hydroxidu vápenatého ve vakuové komoře a voda se z papíru odstraňovala vymrazováním. Takto byl ošetřen celý novinový fond. V SRN v Národní knihovně v Lipsku prováděli odkyselování plynováním, ale využívají i služeb firmy ZIB (Centrum für Bücherhandlung GmbH) specializované na fyzickou opravu poškozených děl. Státní knihovna v Mnichově připravila 1,7 mil. svazků k odkyselení, ale stejné množství musela z důvodu křehkého a lámavého papíru z tohoto procesu vyloučit. V Polsku bylo v letech 2000–2008 v rámci schváleného národního projektu zřízeno šest pracovišť v Národní knihovně ve Varšavě a na několika významných univerzitách a ta byla vybavena technologiemi *Bookkeeper* a *Neschen* – jde o koncepční přístup, který dosud nemá v jiných

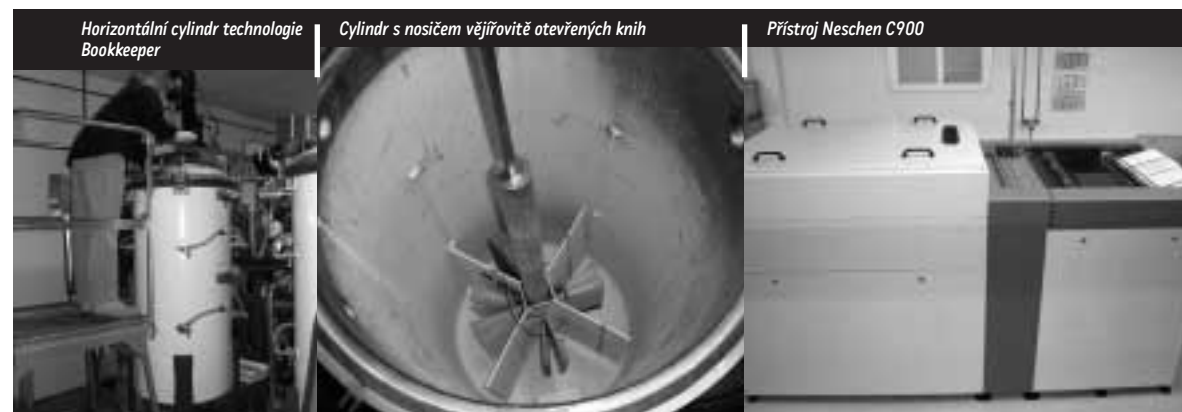

Foto CEIBA, s. r. o.

zemích období. Na Slovensku v minulých čtyřech letech řešili v rámci základního výzkumu problém deacidifikace kyselého papíru ve spolupráci se Slovenskou technickou univerzitou, Slovenským národním archivem, Slovenskou akademií věd a partnery v USA, Švýcarsku, Německu a dalšími. Výzkum skončil 31. 12. 2008 a nyní připravuje Národní knihovna v Martině hromadné odkyselování lignocelulóзовých nosičů informací v paměťových institucích na Slovensku.

I v České republice existuje podpora ochrany kulturního dědictví. *Státní kulturní politika*, přijatá vládou České republiky 19. listopadu 2008 na léta 2009–2014, se zabývá ochranou národního movitého kulturního dědictví. Podrobněji je tato strategie uvedena v *Koncepci rozvoje knihoven na léta 2004–2010*. Již v roce 2007 projednala Ústřední knihovnická rada záměr vytvoření Technického centra knihoven při Moravské zemské knihovně, které by bylo zaměřené na dlouhodobé účinné konzervování a restaurování knihovních dokumentů a bylo by vybaveno moderní technologií údržby knihovního fondu, především takovou, která by ochránila papír před jeho degradací.

Technologie nejčastěji používané pro odkyselování v současné době jsou *Bookkeeper* pro knihy a velkoformátové noviny a *Neschen* pro jednolistové dokumenty, jako je grafika, mapy nebo archivní materiály. Nabízí se ještě technologie *Booksaver*, která je pomalejší a pro papír je šetrnější, neboť systém je plyný s využitím chemikálií a vodní páry, je však dvojnásobně nákladná ve srovnání s technologií *Bookkeeper*.

Metoda *Bookkeeper* představuje kapalným proces, vyvinutý firmou Preservation Technologies v USA. Princip spočívá ve využití oxidu hořečnatého, který se penetruje do struktury papíru, nemění vzhled, nerozpouští lepidla, razička či inkousty a není toxický, zajišťuje alkalickou rezervu a papír zpevňuje. Technologicky se jedná o nádoby, do kterých se vkládají nosiče, v nichž jsou upevněny knihy vějířovitě otevřené, a to umožní, aby se disperze dostala mezi jednotlivé stránky (viz obr. č. 1 a 2).

Metoda *Neschen*, také nazývána jako tzv. Bükenburský proces, byla vyvinuta firmou Neshen a typ C900 je zařízení, kde se jednolis-

tové papíry do stroje vkládají a vyjímají ručně, projdou lázní (směs odkyselovacího roztoku, fixativ a zpevňovacího roztoku) a současně se vysuší. Po sušení je třeba ještě listy vyrovnat mezi válci nebo v lisu. Šířka linky je 90 cm (obr. č. 3).

Srovnáním technologie *Bookkeeper* a *Neschen* je zřejmé, že pro hromadné odkyselování knih je prioritní technologie *Bookkeeper*, zatímco technologie *Neschen* pro jednolisty se využije spíše u archivních materiálů.

V prosinci 2008 vyhlásilo Ministerstvo kultury ČR *Výzvu k podání žádostí o poskytnutí podpory v rámci Integrovaného operačního programu pro období let 2007–2013*, ve které je jako podporovaná aktivita 5.1a „Vytváření a zefektivňování národních metodických center pro vybrané oblasti kulturního dědictví“. Moravská zemská knihovna Brno se rozhodla zpracovat a podat projekt do tohoto programu. Nejprve oslovila Národní knihovnu Praha a krajské knihovny jako partnery, kteří mají zájem o odkyselení svých fondů, a potom Národní archiv ČR, který na základě dlouholetého sledování této problematiky usiluje též o možnosti odkyselování a v minulosti se už pokoušel o získání kofinancování pilotního pracoviště hromadného odkyselování prostřednictvím zahraniční finanční pomoci z mechanismů EHP Norsko.

Na první koordinační schůzce hlavních partnerů budoucího projektu, která se konala na půdě NK ČR, bylo rozhodnuto, že je nutné se o získání dotace pokusit. Hlavním úkolem projektu „Národní centrum ochrany knihovních dokumentů“ bude vybudování dvou pracovišť hromadného odkyselování – a to v Národním archivu v Praze pro archivy České republiky a v Moravské zemské knihovně v Brně pro národní a vědecké knihovny České republiky – a ta vybavit příslušnými technologiemi. Technologický dozor, kontrolu kvality odkyselovacího procesu a přírodovědný výzkum pro obě pracoviště bude zajišťovat Národní archiv, respektive jeho výzkumné chemické laboratoře. NK nabízí projektu koordinační funkci, spolupráci na výzkumné části, pomoc při stanovení priorit výběru dokumentů k odkyselování, vytvoření software „registr odkyselování“, který by napomohl logistice odkyselování, a evidenci

odkyselených publikací tak, aby docházelo co nejméně k duplicitám; konečný stav bude zaznamenán do Souborného katalogu. Společně musí vypracovat metodu pro stanovení postiznění dokumentů a výběru pro odkyselení.

I když podle výsledků posledního jednání mezi účastníky projektu a zástupci MK ČR z oddělení projektového řízení není zcela jasné, zda bude projekt do IOP5.1a přijat, nutnost začít s odkyselováním stále trvá. Je za pět minut dvanáct.

BLANKA SAPÁKOVÁ > sapakova@mzk.cz

LITERATURA:

- ĐUROVIČ, Michal – PAULUSOVÁ, Hana – ZELINGER, Jiří: *Hromadné odkyselování archivních a knihovních sbírek*. Archivní časopis, 50, 2000, s. 73–84.
- BAJZÍKOVÁ, Martina: *Trvanlivost papíra a písemnosti*. Knižnica, 9, 2008, č. 11–12, s. 69–71.
- *Odkwaszanie zbiorów bibliotecznych i archiwalnych w Polsce*. Warszawa: Biblioteka Narodowa, 2008. 110 s. ISBN 978-83-7009-729-5.
- KUBÍČEK, Jaromír – SAPÁKOVÁ, Blanka. *Národní centrum ochrany knihovních dokumentů*. Knihovny současnosti 2009. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2009. s. 19–26. ISBN 978-80-86249-54-4.

JAK NA TO

KATEŘINA SLUŠNÁ, advokátka > COUNSEL, Koutná&Slušná, advokátní kancelář v.o.s.

ZÁKONÍK JE TAKÉ KNIHA

ODPOVĚDNOST KNIHOVNY ZA NEOPRÁVNĚNÝ PŘÍSTUP UŽIVATELŮ INTERNETU NA WEBOVÉ SERVERY S POVINNOU CERTIFIKACÍ

Dnešní článek bude věnován dalšímu z „neknihovníckých“ témat, a to odpovědnosti knihovny za neoprávněný přístup k webovým serverům s povinnou certifikací. Laicky řečeno, zda knihovny poskytující přístup k internetu odpovídají např. za neoprávněné vstupy uživatelů na zabezpečené účty bank.

Jak jsem již uvedla ve svých předchozích textech, vztah čtenáře a knihovny je vztahem soukromoprávním a také při poskytování přístupu k internetu je knihovna oprávněna stanovit podmínky užívání této služby, které by měl čtenář–uživatel akceptovat a dodržovat. Knihovna by pak měla již v rámci těchto podmínek nastavit kontrolní mechanismy jejich dodržování.

Znovu zdůrazňuji, že knihovna je oprávněna kontrolovat dodržování podmínek například monitorováním navštěvovaných webových stránek, není však oprávněna zasahovat do soukromí kontrolovaných osob. Vždy je však vhodné o veškerých přijatých opatřeních informovat čtenáře, nejlépe přímo v podmínkách, za nichž knihovna služby

poskytuje. Akcentuji, že je nanejvýš vhodné explicitně stanovit povinnost čtenářů dodržovat při užívání poskytované služby ustanovení platné právní úpravy České republiky, v rámci které je pak také subsumována odpovědnost samotných uživatelů za jednání, které může naplňovat znaky jednotlivých trestných činů či přestupků.

Jak jsem již upozorňovala dříve, zjistí-li kontrolou pověřený pracovník knihovny porušení stanovených podmínek, není oprávněn uživatele žádat o prokázání totožnosti. Bude-li se jednat o závažné porušení, kterým se čtenář mohl dopustit přestupku nebo trestného činu, bude muset vždy tento pracovník porušující osobu zadržet a přizvat příslušníky policie, kteří zadržanou osobu ztotožní. Knihovny jsou pak povinny poskytnout veškerou spolupráci ke zjištění, zda došlo ke spáchání trestného činu či přestupku a při identifikaci osoby, která se takového jednání dopustila a jež za ně také odpovídá v souladu s platným právním řádem České republiky.

Víme o sobě? aneb Deset let se zvukovou knihovnou v Opavě

„Žádné lidské výročí by nemělo zůstat opomenuto. Stává se, že daný okamžik větší nebo menší mírou ovlivnil chod světa.“

Knihovna Petra Bezruče v Opavě (KPBO), Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR a regionální organizace SKIP 10 uspořádaly ve dnech 8.–9. září v **Kulturním zařízení minoritský klášter v Opavě** seminář s názvem **VÍME O SOBĚ?**, který byl zaměřen na problematiku zrakově postižených uživatelů. Touto akcí jsme chtěli důstojně připomenout 10. výročí existence zvukové knihovny v KPBO a zejména výročí 200 let od narození Louise Braille (1809–1852), tvůrce hmatového písma.

Zvuková knihovna v Opavě

V letošním roce oslaví opavská zvuková knihovna, která slouží výhradně nevidomým a slabozrakým spoluobčanům, deset let své činnosti. Speciální oddělení bylo uvedeno do provozu 6. prosince 1999. Jeho cílem bylo umožnit přístup k internetu pro nevidomé a zrakově znevýhodněné uživatele a poskytnout jim rychlejší možnost půjčování knih zvukových a v Braillově písmu.

Máme poměrně širokou klientelu, neboť v Opavě je Základní škola pro nevidomé a slabozraké, do které dojíždějí děti nejen z okolí Opavy, ale i z Ostravska. Velmi úzce spolupracujeme s Charitním domem sv. Cyrila a Metoděje pro nevidomé ve Vlastovičkách. Na rozvoji našeho pracoviště se příznivě podepsala grantová politika z konce 90. let, kdy jsme využili zdrojů z Open Society Fund (OSF) a vybudovali toto specializované pracoviště.

Od roku 1999 do roku 2003 proběhla rozsáhlá rekonstrukce hlavní budovy, při které byly investorem akceptovány naše potřeby a požadavky na vytvoření bezbariérového přístupu pro uživatele a také instalace zvukového navigačního systému pro nevidomé.

Na konci 90. let probíhalo intenzivní hledání dalších možností pro rozšíření a zlepšení slu-

žeb. Vznikaly dva dlouhodobé projekty: *Nebudte na ulici – aneb do knihovny za zábavou i poučením* a *Knihovna bez bariér*. Cílem těchto projektů je:

- nabídnout dětem v knihovnách další možnosti vzdělávání, pomoci vyplnit jejich volný čas,
- systematicky začít spolupracovat s dětmi vyžadujícími zvláštní péči, se žáky zvláštních škol,
- vytvořit v knihovně podmínky pro setkávání uživatelů bez ohledu na stupeň zdravotního postižení,
- vytvořit podmínky pro zpracování a zejména označování fondů, které by vyhovovalo znevýhodněným uživatelům.

V roce 1999 jsme získali z OSF 2800 \$ a z prostředků Statutárního města Opavy 20 000 Kč, za které jsme pořídili základní vybavení: zvětšovací lupu a 21" monitor a dva počítače s reproduktory. Další významná finanční injekce přišla v roce 2000 z OSF ve výši 18 815 \$, za kterou jsme vybavili knihovnu dalšími ozvučenými počítači do internetové studovny, pořídili základní software WinTalker (RosaSOFT) a Bizon (Spektra) a zejména jsme zakoupili tiskárnu Braillova písma a skener se speciální folií pro převod z Braillova písma. Pro nákup zvukových knih využíváme dlouhodobě prostředků z projektu Ministerstva kultury ČR z programu *Knihovna 21. století*.

Od 1. ledna 2007 byla zvuková knihovna integrována do oddělení mediátek. Uživatelé si tak mohou na jednom místě vypůjčit zvukové knihy, hudební nosiče, filmy na DVD a knihy v Braillu. Našimi hlavními dodavateli jsou Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana (KTN), Audiostory, Český rozhlas, Timpánium a další firmy vydávající zvukové dokumenty.

U produkce z KTN zachováváme původní katalogové číslo, krabice s magnetofonovými pásky označujeme černotiskem a Braillem. Díky přechodu KTN na nový formát zvukových knih přestává být problémem jejich do té doby fyzicky narůstající fond.

Návěst prostorové orientace

Jízda na tandemovém kole

Prezentace Sdružení KAFIRA

Foto Zbyněk Kotzian

Pracovníci zvukové knihovny věnují velkou pozornost webovým stránkám svého pracoviště, které se snaží pravidelně aktualizovat. Kromě základních informací o provozu si mohou zájemci stáhnout seznamy zvukových knih, novin a získají zde další užitečné odkazy na subjekty, se kterými knihovna spolupracuje.

A jaké jsou naše nejbližší cíle? Doplnovat fond zvukových knih podle našich finančních možností, prohloubit spolupráci s podobnými organizacemi v rámci města, neúnavně propagovat naše služby... a oslavit dalších alespoň deset let.

Seminář Víme o sobě?

Cílem odborného semináře byla prezentace organizací, které pomáhají slabozrakým a nevidomým spoluobčanům v jejich těžkém životním údělu, výměna zkušeností a zejména praktické ukázky při komunikaci s nevidomými. Oslovili jsme opavské spolky a občanská sdružení, která pracují s nevidomými. Obdobná sdružení a organizace působí v každém větším městě, proto se domníváme, že knihovny, které provozují zvuková oddělení, by je měly kontaktovat, poznat náplň jejich činnosti a najít možnosti vzájemné spolupráce. Partnery opavské knihovny pro tento seminář byly: Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých, Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana v Praze, Charita Opava, KAFIRA, HT VISUAL, Tandem – Sdružení rodičů a přátel školy, ZŠ Havlíčkova. Jejich zástupci vystupovali v jednotlivých blocích.

Účastníky semináře přivítala ředitelka Knihovny Petra Bezruče Mgr. Zuzana Bornová, primátor Statutárního města Opavy Ing. Zbyněk Stanjura a předsdkyně Regionálního výboru

SKIP 10 Jana Galášová. Úvodní přednáškový blok zahájil prezident SONS Josef Stiborský a věnoval jej osobnosti **Louise Braille (1809 až 1852)**, jehož hmatové písmo se stalo symbolem gramotnosti nevidomých lidí na celém světě. Louis Braille dokázal díky vývoji speciálního písma přiblížit zrakově postiženým lidem krásu četby. Na vývoji písma začal pracovat od svých 13 let, tedy v době, kdy byl přijat do Ústavu pro mladé slepce. Vytvořil systém písmen ze dvou svislých sloupců o třech bodech, jejichž rozměry odpovídají rozměrům bříška ukazováku lidské ruky. Braillovo písmo se stalo pravopisnou abecedou, která je rovnocenná jakémukoliv písmu. Lze ho aplikovat na libovolný jazyk, což umožňuje vzdělávání nevidomých v jakémkoliv jazykovém prostředí. Braille se také podílel na vzniku kódů pro matematiku a na bodové hudební notaci. Navzdory rychlému rozvoji technologií, které výrazně ulehčují život nevidomým, je osvojení si návyku četby v Braillově písmu nenahraditelné. Na závěr svého vystoupení apeloval na přítomné zástupce zvukových knihoven, aby i nadále doplňovali fondy knihami v Braillově písmu.

S velkým ohlasem a rozsáhlou diskusí se setkala vystoupení předsdkyně opavské organizace SONS Evy Schmiedové nazvané **Vodící pes – pomocník nevidomého**. Posluchači byli podrobně informováni o problematice vodících psů a jejich výcviku. Přednášející zdůraznila prohršky, kterých se veřejnost často dopouští při komunikaci s nevidomým s vodícím psem.

Občanské **Sdružení KAFIRA** se orientuje na cílovou skupinu uživatelů od 15 let, které jejich poškození zraku ovlivňuje při každodenních činnostech a kteří hledají podporu v oblasti vedení samostatného a nezávislého života

Foto Zbyněk Kotzian

ve společnosti, při uplatňování svých práv a oprávněných zájmů včetně práva na práci. Rozsah poškození zraku může být na úrovni slabozrakosti, praktické nevidomosti a úplné nevidomosti. Účastníci semináře si v rámci praktické dílny mohli pomocí speciálních brýlí nasimulovat různé oční vady a vyzkoušet si řadu kompenzačních pomůcek.

Ředitel Knihovny a tiskárny Karla Emanuela Macana v Praze Bohdan Roule seznámil přítomné ve svém obsáhlém příspěvku **KTN – minulost a současnost** s historií a vývojem služeb této specializované knihovny a její novou službou *Digitální knihovna*.

Odpolední blok byl věnován exkurzi do chráněných dílen **Charita Opava** a **Domu sv. Cyrila a Metoděje** pro nevidomé. S velkým zájmem jsme si prohlédli rekonstruované prostory dílen a seznámili se s pracovním programem jednotlivých pracovišť. Druhou zmíněnou zastávkou bylo chráněné bydlení v Charitním domě sv. Cyrila a Metoděje v Opavě–Vlaštovičkách. Klienti zde naleznou nejen možnost samostatného bydlení, ale protože mnozí z nich mají i další zdravotní problémy, jsou v objektu též chráněné dílny, kde mohou také pracovat. Filozofií této instituce je poskytnout klientům optimální podmínky pro samostatný život. Vyšší stupeň poškození zraku neznamena, že takto postižený člověk potřebuje více pomoci druhé osoby nebo že má větší problémy se zapojením se do běžného života, společnosti a práce. Záleží na jeho schopnostech, vlastnostech, na vyrovnání se s postižením, psychické pohodě i na tom, jak se naučí zvládat věci jiným způsobem, důležitý je také přístup lidí z jeho okolí.

Cestou zpět do Opavy jsme využili možnosti navštívit nedaleký pěchotní srub **OP-S 26 „Milostovice“**. Pro mnohé kolegyně z „vnitrozemí“ to byl naprosto unikátní zážitek. O odborný výklad se postaral Ing. J. Breuer, předseda Matice slezské v Opavě. Úterní program jsme zakončili poněkud nevážně společenským setkáním s prajzskou básnířkou Lidií Rumanovou. Rodačka z nedalekých Kravař ve Slezsku se ve své tvorbě snaží o zachování prajzského nářečí, kterým mluvili naši předkové a které se nenávratně vytrácí. Tante Lili, jak zní umělecký pseudonym, přednesla neodolatelným dialektem několik básní a společně s onklem Paulem (Pavlem Gavrucou) zazpívala několik humorných písní s vlastními texty.

Středeční program byl pojat jako zážitkový seminář. Účastníci si mohli v praxi vyzkoušet prostorovou orientaci s průvodcem, při které byli sledováni školiteli ze Základní školy Havlíčkova a občanského sdružení TANDEM. Bezprostředně byly diskutovány chyby a nedostatky, kterých se dopouštěli průvodci. S velkým ohlasem se setkala nabídka jízdy na tandemovém kole, kdy knihovnice vystupovaly v roli vodiče a nevidomého.

Většina lidí pociťuje při kontaktu s lidmi se zdravotním postižením jistou nervozitu a nejistotu, neboť neví, jak s takovým člověkem komunikovat nebo jak se k němu chovat. Zásady komunikace s nevidomým klientem v přednášce **Klient se zrakovým postižením**, opět s praktickými cvičeními, přiblížila PhDr. Tereza Kimplová, Ph.D. z Ostravské univerzity.

Závěr semináře patřil firmě **HT-VISUAL**, jejíž zástupci předvedli základní nabídku kamerových lup pro zrakově znevýhodněné uživatele s možností vyzkoušet si práci s textem na jednotlivých zařízeních. Prezentace Mgr. Moniky Oravové z Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě o **Využití speciálních fondů krajské knihovny** byla závěrečnou tečkou dvoudenního setkání. Na akci se finančně podílel Svaz knihovníků a informačních pracovníků a regionální organizace Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR – SKIP 10, Knihovna Petra Bezruče v Opavě a Ministerstvo kultury ČR v rámci projektu *Knihovna 21. století*.

ZUZANA BORNOVÁ > okpb@opava.cz

Pátý seminář Knihovna a architektura hostila Praha

Letošní seminář Knihovna a architektura neměl předem určené jednotné téma, jako tomu bylo v předchozích ročnících. Záměrem organizátorů bylo tentokrát trochu bilancovat, vrátit se k některým úspěšným tématům z minulosti a snad také představit na konkrétním příkladě, co se knihovnici za několik posledních let intenzivní spolupráce s architekty naučili, respektive kam tato spolupráce dospěla. Tim příkladem byla právě dokončená budova Národní technické knihovny v Praze 6-Dejvicích. Seminář se konal v prostorách knihovny bezprostředně před jejím oficiálním otevřením, ve dnech **6.–8. září 2009**.

Slavnostní část zahájení proběhla již v nedělní podvečer v atriu knihovny, odkud účastníci zvědavě vzhlíželi k vyšším patřům, kde tušili čerstvě nachystaný knihovnický interiér, i ke kresbám na stěnách, v nichž postupně přicházeli na chuť svéráznému rukopisu rumunského výtvarníka Dana Perjovschiiho.

Exkurze v NTK (zleva M. Bulaty a R. Brychta)

Druhý den ráno uvedli seminář za pořadatele a hostitele ředitelka Knihovny Univerzity Palackého v Olomouci **RNDr. Danuše Lošťáková** a ředitel Národní technické knihovny **Ing. Martin Svoboda**. Hned po nich se ujal slíbeného bilancování další člen organizačního týmu **PhDr. Ladislav Kurka**. Vznik semináře Knihovna a architektura, který je jedním z mála evropských fór, kde se projednává architektura knihoven, dal do souvislosti s prudkým nárůstem novostaveb a rekonstrukcí knihoven, k němuž došlo v ČR po roce 1989. Již v roce 1997 předznamenal toto pravidelné setkávání knihovníků s architekty a projektanty seminář *Knihovny pro příští tisíciletí*, uspořádaný SKIP v Praze. Seminář Knihovna a architektura si našel místo v Olomouci a po letošní pražské výjimce se do Olomouce nejspíš zase vrátí. Jako témata pro příští ročníky nabídl L. Kurka několik námětů: inteligentní budovy, budovy knihoven v procesu trvale udržitelného rozvoje, čtenáři – roboti aneb „nejen knihovníků netřeba“.

V dopoledním programu, moderovaném **Mgr. Helenou Sedláčkovou** z Knihovny Univerzity Palackého, pokračoval **Ing. Jan Žemlička** na téma *Kolik architektury a kolik techniky potřebuje knihovna*. Do jisté míry navázal na svou přednášku, kterou zaujal posluchače již při svém vystoupení na semináři v Olomouci v roce 2007. Za stěžejní při výstavbě považuje komunikaci mezi investorem, architektem, projektantem a generálním dodavatelem, komunikaci, jejímž cílem je porozumění a snaha po úspěšném zakončení díla. Knihovny, stavěné a provozované za peníze daňových poplatníků, by měly být příkladem „šetrných“ budov; a budovy jsou tak šetrné, jak jsou šetrní jejich uživatelé a uvědomělý provozovatel. V našich klimatických podmínkách lze realizovat stavby bez náročných technických zařízení, tepelnou pohodu lze zajistit uvážlivým architektonickým řešením, technika by měla architektonické řešení doplňovat, nikoli zachraňovat. To jsou jednoduché zásady, a přece se jimi archi-

tekti a projektanti často neřídí. Nepřátelé šetrných budov jsou také vyhlášky a nařízení. Vycházejí z předchozích realizací, takže brání novým přístupům. Jednoduchá řešení (jako například přirozené větrání okny) jsou někdy odmítána z obavy, aby jejich autoři nevypadali trapně. Své výhrady k některým již postaveným knihovnám přednesl J. Žemlička v poněkud vzrušeném sále, nicméně většina knihovníků snad přijala jeho otevřené názory jako poctivou snahu pomoci. Nebývá úplně obvyklé, aby technik dával nahlédnout do někdy záměrně mytizovaných tajů svého oboru.

Následující blok byl věnován **novým knihovnám v zahraničí**. Moderoval jej L. Kurka a vystoupili v něm ředitel Univerzitní knihovny Humboldtovy univerzity v Berlíně **Dr. Milan Bulaty** a prezident Evropské kanceláře knihovníckých, informačních a dokumentačních sdružení (EBLIDA) a jednatel Svazu veřejných knihoven Rakouska **Mag. Gerald Leitner**.

Na vystoupení M. Bulatého byla řada účastníků zvědavá už proto, že při minulém semináři v roce 2007 vzbudil pozornost ideou nového knihovníckého centra v Berlíně a nyní měl doložit, jak se ideu podařilo realizovat. Představy M. Bulatého našly reálnou podobu v budově Jacob-und-Wilhelm-Grimm-Zentrum, která je od letošního roku hlavní knihovnou Humboldtovy univerzity; a díky němu (neboť je původem Čech) také, jak dodal již s úsměvem, první českou knihovnou v Německu. Knihovna musí nabízet to, co nelze najít jinde: mnoho knih (v berlínském centru je jich na dva miliony ve volném výběru) a inspirativní prostředí pro studium. Vytvořit v knihovně příjemnou atmosféru lze podle M. Bulatého tím, že jako prioritní uplatníme estetické hle-

disko a teprve potom hledisko praktické potřeby. Berlínská knihovna, jejíž návrh je dílem švýcarského architekta Maxe Dudlera, má jeden vysoký, desetipodlažní blok a vedle něj nižší blok s obrovskou terasovitou studovnou. Vysoký blok stíní studovnu tak, aby do ní nedopadaly přímé sluneční paprsky. Terasovité uspořádání dodává studovně monumentální ráz, zároveň je i praktické, protože bezprostředně z teras je umožněn přístup k regálům s knihami. Budova je jednoduchá, bez ornamentů, zvenku ji rytmičují okna, uvnitř zdobí knihy. M. Bulaty se dohodl s architekty, že ani jedna ze stran nebude prosazovat řešení bez souhlasu druhé, že vždy budou hledat konsenzus. Když se například jednalo o barvu regálů, nechal se M. Bulaty přesvědčit k černé, a nyní je rád, že souhlasil, neboť barevné hřbety knih zářící z antracitově zbarvených polic působí elegantně. Není právě tohle ona komunikace, po jaké volal v předešlé přednášce J. Žemlička?

Také v Rakousku nastal boom výstavby nových knihoven. G. Leitner se domnívá, že nejlepším motorem pro výstavbu je zdařilá realizace jedné knihovny, která je pak argumentem pro stavbu dalších. Tak tomu bylo v případě nové Ústřední knihovny města Vídně, po níž následovaly stavby knihoven v zemských hlavních městech Linz, Graz a Salzburg. Výstavba knihoven je však zdůvodněna i skutečným zájmem uživatelů. Zatímco před časem se zdálo, že „knihovny jako produkt industriální revoluce vypadnou ze hry“ (Nicholas Negroponte), dnes nejsou žádná jiná zařízení tak navštěvována jako veřejné knihovny. Souvisí to i s jistým sociálním jevem, kdy člověk kromě bydliště a pracoviště hledá ještě další místo k pobývání, a tím může být právě knihovna.

V devětašedesát metrů vysoké budově v Linci sídlí knihovna a současně institut pro vzdělávání dospělých. Tato „věž vědění“ je výsledkem snahy politiků přeměnit někdejší průmyslové město v místo vědění a vzdělávání. Knihovna v Salzburgu vznikla přestavbou části tribun fotbalového stadionu. Další tribuny byly přeměněny na domov pro seniory a nákupní centrum. Fotbalový trávník zůstal zachován a v létě slouží návštěvníkům knihovny, kteří zde polehávají a čtou si vypůjčené knihy.

Odpoledne se role moderátorky ujala opět H. Sedláčková a uvedla další bod programu – **představení Národní technické knihovny**. Provedl je ředitel knihovny M. Svoboda se svými kolegy a s jedním z autorů architektonického návrhu akad. arch. Romanem Brychtou, kteří po úvodních slovech M. Svobody a krátkém dokumentárním filmu prošli s účastníky semináře budovou a poskytli jim nezbytný komentář. Popisovat exkurzi by vydalo na samostatný referát, odkazujeme tedy na informace o nové budově NTK na webu knihovny (<http://www.techlib.cz/cs/>), na výtvarně pojatou publikaci *Národní technická knihovna* vydanou k slavnostnímu otevření nebo na rozhovor s M. Svobodou ve Čtenáři č. 7–8/2009.

Zasáhne boom výstavby nových knihoven také Národní knihovnu ČR? Anebo přes nedávnou architektonickou soutěž a vizi nové budovy zůstane Národní knihovna i nadále spojena s Klementinem? Jaká koncepce je vlastně správná? Na toto téma přišli druhý den semináře diskutovat bývalý ředitel NK, dnes vědecký pracovník Filosofického ústavu AV ČR **PhDr. Vojtěch Balík**, architekt českého původu působící v Číně **Ing. arch. Jan Benda, PhD.**, bývalý pražský primátor, nyní ředitel vlastní developersko-projektové společnosti **Ing. arch. Jan Kasl**, zástupce Útvaru rozvoje hlavního města Prahy **Ing. akad. arch. Václav Králíček**, vedoucí profesor Školy architektury Akademie výtvarných umění **prof. Ing. akad. arch. Emil Příkryl**, vedoucí odboru metodiky, vědy a vzdělávání Národního památkového ústavu **doc. PhDr. Josef Štulc** a ředitel odboru investičního rozvoje a odboru správy majetku NK ČR **Ing. Martin Vácha**. Panelovou diskusi zahájila vedoucí Knihovny Lékařské fakulty

Univerzity Palackého **Mgr. Jarmila Potomková** a dále ji moderovala televizní moderátorka **JUDr. Daniela Drtinová, PhD.**

Z výčtu diskutujících je zřejmé, že u jednoho stolu neseděl žádný praktický či aktivní knihovník. Ti však bedlivě sledovali debatu ze sálu a připojili se, jakmile jim to moderátorka v druhé polovině diskuse umožnila.

Pro zjednodušení uvedme, že všichni účastníci diskuse se shodli na potřebě citlivé revitalizace Klementina a dále během jejich debaty vykrystalizovaly zhruba tři odlišné názory na další osud Národní knihovny ČR (dále NK):

- 1) NK by měla zůstat v Klementinu;
- 2) pro NK by měla být postavena nová budova;
- 3) v Praze by měla vyrůst nová knihovna se statutem evropské knihovny.

V. Balík zastával názor na zachování NK v Klementinu. Byť se jednalo o názor menšinový, proti němuž se později ozvala řada knihovníků ze sálu, opíral se o některé zajímavé a zřejmě zásadní argumenty: NK je historicky spojena s Klementinem a je nejpřirozenějším způsobem jeho využití; Klementinum má ideální polohu v centru města; do Klementina se sice nevejde celý fond, ale skládat méně užívaný fond mimo knihovnu je běžná praxe (15–20 % nejvyužívanějších dokumentů pokryje 80 % potřeb); naopak není vhodné rozdělovat služby podle stáří fondu, jak bylo zamýšleno (historický fond v Klementinu, nový fond v nové budově); dosud nikdo neudělal skutečně „tvrdou“ analýzu, zda je Klementinum pro NK dostačující, nebo není...

K tomu se připojil E. Příkryl, podle nějž je 400 let trvání NK v Klementinu největší hodnotou v úvahách o jejím dalším vývoji. Zkoumali se studenty kapacitu a potenciál Klementina a výsledkem bylo, že NK by se do Klementina vešla. NK chrání Klementinum a celou tuto část města před náporom turistů. Není zřejmé, jakou podobu má současný projekt na rekonstrukci Klementina.

Také J. Štulc pocituje nedostatek informací o tom, jak má probíhat přestavba Klementina, k níž se nyní NK chystá. Podle něj není dobrá spolupráce mezi zástupci NK a památkáři. Pro Klementinum by bylo nejlepší, aby se v něm udržel studentský život, a to nejlépe v symbióze s Univerzitou Karlovou, zatímco pro NK by měla být postavena nová budova.

Zahájení semináře

Panelová diskuse

M. Vácha potvrdil, že vedení NK se aktuálně zabývá otázkou revitalizace Klementina a dostavbou depozitářů v Hostivaři. Připomněl, že je nutno řešit prostory pro přírůstky konzervačního fondu a dalších dokumentů, zázemí pro knihovníky, kteří nyní pracují v nedůstojném prostředí, že do NK patří také Slovanská knihovna a Knihovnický institut.

Jeho slova následně doplnili pracovníci NK přítomní v sále. B. Stoklasová se také postavila za pragmatické řešení zabývat se nyní dostavbou depozitářů v Hostivaři a následně Klementinem, z dlouhodobé perspektivy však trvá požadavek na stavbu nové knihovny, jenž vzešel z předchozích analýz. H. Hemola zdůraznil potřebu prostor pro veřejnost, většího počtu studijních míst, včetně náležitosti komfortu pro studium (práce s počítačem, dostatečná pracovní plocha), což v prostorách Klementina nelze odpovídajícím způsobem zajistit. J. Polišenský se zmínil o tom, že v Hostivaři je kromě velké části fondu umístěna také řada technologických zařízení, které by bylo vhodné provozovat v nové budově knihovny. V. Richter připomněl, že Klementinum stojí v zátopové oblasti, což by v případě přísnějších kritérií na knihovny vůbec nemělo být.

J. Kasl si posteskyl, že Praha promarnila příležitost získat ideální místo pro stavbu nové NK, jímž byla kasárna Jiřího z Poděbrad na náměstí Republiky, kde je dnes podle jeho slov zbytečné Palladium. Knihovna je centrem vědecké, nová budova pro NK je nutná, aby takové centrum vzniklo.

Všechny tyto úvahy přesáhl J. Benda, jenž díky tomu, že od roku 1987 žije mimo ČR a nyní pobývá v Číně, nabídl „pohled z jiné perspektivy“. Nezabývejme se otázkami množství

knih a nedostatku místa, ale tím, co je možné vytvořit v Praze nového, co může Praha nabídnout Evropě. Evropě chybí knihovna typu Library of Congress. Nemohla by taková Evropská knihovna vzniknout v Praze?

Jan Benda dostal příležitost ukončit seminář jedinou přednáškou v bloku nazvaném **Tendence současné architektury**. Uvedl jej zástupce pořadatelského týmu **prof. Ing. arch. Miroslav Masák, dr. h. c.**, který předeslal, že současné technologie založené na digitalizaci otevírají prostor pro invenci, ale také pro marotratnost. Tím jako by se i v tomto graduálním závěru snažil připomenout úvodní vystoupení J. Žemličky o šetrných budovách.

Ing. arch. Jan Benda působil v České republice, v Kanadě a nyní zastává vedoucí funkce ve společnosti Allied Architects International Inc. v Šanghaji. V přednášce na téma architektura digitálního věku se pokusil o charakteristiku současné doby, respektive dnešního pohledu člověka na svět, protože způsob vnímání světa měl v historii vždy obrovský vliv na architekturu (gotika, renesance, baroko). Současný koncept představy prostoru je digitální. Vychází z principu shodnosti. Digitální technologie umožňují realizovat přesně to, co architekt vyprojektuje. Projektování je možné ve třech dimenzích. Logickým výsledkem těchto možností byl například Kaplického návrh Národní knihovny ČR.

Na závěr představil J. Benda některé vlastní návrhy a stavby realizované převážně v Číně. Z přímořských obytných center, hotelů a exotických pavilonů jsme se posléze vrátili zase do Národní technické knihovny, abychom jejím ještě klidným parterem vyšli do ulic Prahy.

Text a foto **JIRÍ MIKA** > mika@svkkl.cz

DO ČÍSLA PŘÍSPĚLI

• **Mgr. Zuzana Bornová** – Knihovna Petra Bezruče v Opavě • **PhDr. Jarmila Burgetová** – SKIP, Praha • **Salome Bušková** – Regionální knihovna Karviná • **PhDr. Jaroslav Čísař** – Vydavatelství Grand Princ v Praze • **Mgr. Ladislava Cukrová** – SVK v Kladně • **PhDr. Helena Gajdušková** – Masarykova veřejná knihovna Vsetín • **Mgr. Bronislava Hanzáková** – SVK v Kladně • **Bc. Jaroslava Havlová, DiS** – NK ČR, Praha • **Mgr. Zlata Houšková** – NK ČR, Praha • **Mgr. Kateřina Janošková** – Masarykova veřejná knihovna Vsetín • **PhDr. Jan Meier** – Městská knihovna v Broumově • **Ing. Jiří Mika** – SVK v Kladně • **Mgr. Petra Myšková** – ÚISK, FF UK v Praze • **Mgr. Věra Pilecká** – ÚISK, FF UK v Praze • **RNDr. Blanka Sapáková** – MZK Brno • **Mgr. Kateřina Slušná** – Koutná & Slušná, advokátní kancelář v.o.s. • **PhDr. Karel Sosna** – Parlamentní knihovna ČR, Praha • **Daniela Wimmerová** – Sekce veřejných knihoven SKIP

Přehled obhájených diplomových prací na ÚISK FF UK v září 2009

Přinášíme vám další z tradičních přehledů diplomových prací obhájených na Ústavu informačních studií a knihovnictví Univerzity Karlovy. Práce z dnešního seznamu byly obhájeny v zářijovém termínu státních závěrečných zkoušek. Naším cílem je pravidelně seznamovat knihovnickou veřejnost se zdroji aktuálních informací z oblasti knihovnictví, informačních studií, knihovnědy a studia nových médií a přispět k většímu využití diplomových prací našich studentů.

V září 2009 ukončilo složením státních závěrečných zkoušek na ÚISK FF UK magisterské studium dvacet studentů (z toho sedmáct v oboru Informační studia a knihovnictví a tři v oboru Studia nových médií) a bylo obhájeno dvacet diplomových prací. V případě, že vás téma některé z prací zaujme a budete mít zájem se o něm dočíst ve Čtenáři, kontaktujte redakci časopisu nebo nás a my autora příslušné práce s nabídkou zveřejnění výtahu oslovíme.

Informace o zadaných, odevzdaných a obhájených bakalářských, diplomových, rigorózních a disertačních pracích na Ústavu informačních studií a knihovnictví je možné vyhledávat pomocí systému ISDP (Informační systém diplomových prací) na <http://isdp.alstanet.cz/>. V ISDP můžete nalézt také další informace, např. kdo byl vedoucím a oponentem práce, překlad názvu do angličtiny, autorský abstrakt, rozsah práce a klíčová slova.

Výtisky všech obhájených prací jsou uloženy v areálu FF UK v Knihovně společenských věd T. G. Masaryka v Jinonicích, U Kříže 8, Praha 5 - Jinonice.

Seznam názvů a autorů obhájených diplomových prací:

- *Internetizace knihoven v ČR* (Ing. Petr Braný)
- *Strategie ochrany digitálních dokumentů* (Bc. Ladislav Cubr)
- *Městské knihovny ve Finsku* (Bc. Jan Černý)
- *Elektronické volby na příkladu Švýcarska* (Bc. Monika Horáková)

- *Informační systémy Policie České republiky* (Bc. Aleš Jandečka)
- *Vývoj katalogizačních pravidel „Resource Description and Access“* (Bc. Lenka Kárászová)
- *Příspěvek hudebního oddělení veřejné knihovny k rozvoji dětského čtenářství* (Bc. Eva Kochová)
- *Vliv ICT na ekonomiku a role státu v informační společnosti* (Bc. Viktor Mladěnka)
- *OPACy zahraničních katalogizačních databází: současný stav vybraných vyhledávacích systémů a perspektivy jejich rozvoje* (Bc. Markéta Opálková)
- *Informační sítě a služby v oblasti evropské integrace v České republice po vstupu do Evropské unie* (Bc. Markéta Orlová)
- *Paradox produktivity v kontextu informační společnosti* (Bc. Petra Řezníčková)
- *Alternativní online marketing digitálních infoproduktů* (Bc. Ondřej Šebor)
- *Přístup k informacím pro osoby se specifickými potřebami* (Bc. Zuzana Stádníková)
- *Aktuální výzkumné směry a aktivity OCLC* (Bc. Marie Svozilová)
- *Role knižních veletrhů ve čtenářské výchově* (Bc. Magdaléna Velčovská)
- *Analýza současného stavu veřejného knihovnictví v Jihomoravském kraji* (Bc. Petra Voborná)
- *„Demokratizace masmédií“ – vliv pronikání příspěvků amatérů do tradičních médií* (Bc. Martin Žízala)
- *Videostreaming – populární fenomén: online video není pouze streaming* (Bc. Eva Burachovičová)
- *Jak se změnila role redaktora televizního zpravodajství přechodem na bezpáskovou výrobu* (Bc. Marcela Jirsáková)
- *Sémantický web – ontologický Internet budovnosti* (Bc. Eduard Piňos)

PETRA MYŠKOVÁ > Petra.Myskova@ff.cuni.cz
VĚRA PILECKÁ > Vera.Pilecka@ff.cuni.cz

MĚSTSKÉ KNIHOVNY V ŘECKU

V rámci jazykového pobytu jsem navštívila řecké městské knihovny v Thessaloniki, Janitsa a v Edesse. Pracuji v Regionální knihovně v Karvině a za umožnění jazykové stáže děkuji ředitelce této knihovny PhDr. Halině Molinové, vedoucí Střediska knihovnických a informačních služeb v Karvině – Novém Městě Soně Minolové a kolegyním ze střediska v Karvině – Hranicích.

Centrální městská knihovna v Thessaloniki pokrývá město sítí patnácti poboček. Nachází se v centru poblíž výstaviště, kde se konají mezinárodní knižní veletrhy. Jednotlivá podlaží moderní osmipatrové budovy nabízejí prostory dětské půjčovny, oddělení pro dospělé, dále archiv tisku, geografie, k dispozici jsou tu archivní svazky pro prezenční výpůjčky, historické svazky, vázané ročníky periodik a přednáškový sál. Thessaloniki neboli Soluň má jako druhé největší město Řecka vedle městských knihoven také knihovny univerzitní a studentské.

Knihovny v menších městech jsou situovány obvykle do blízkosti městských úřadů nebo jsou součástí tzv. duchovních center jako například Městská knihovna Janitsa. V těchto centrech se nacházejí také studovny, dále poskytují přístup k internetové síti a zároveň plní funkci informační (obdoba městských informačních center u nás).

Ve správním městě Edessa byla městská knihovna zřízena před třemi lety. Za tak krátkou dobu vyvinula paralelně se svojí hlavní činností mnoho dalších aktivit a služeb adresovaných občanům města a přilehlého okolí. Knihovna se společnou

půjčovnou pro dětské i dospělé čtenáře má ve svém fondu pět tisíc svazků. Knihovnice zároveň provádějí katalogizaci knihovního fondu, který obsahuje beletrii a naučnou literaturu, tisk a periodika, prezenční výpůjčky vzácných knih a tisků v „katharevuse“ – dnes již zřídka používané řečtině, která se uplatňovala na úřadech a ve vědeckých kruzích. S knihovnou spolupracuje Společnost přátel Nikose Kazantzakise, pořádá přednášky a prezentace spojené s díly tohoto světově známého spisovatele, který dvě období svého života pobýval také v České republice v obci Boží Dar.

Přízemí knihovny je vyhrazeno seniorům (obdoba klubů seniorů v ČR) a ordinaci praktického lékaře. Knihovna vlastní i pojiždnou knihovnu, která vyjíždí za čtenáři do obcí v širokém okolí. Je také důležitým přínosem pro místní školy, se kterými úzce spolupracuje.

Zřizovatelem městských knihoven v Řecku jsou městské úřady, které poskytují prostředky na nákup knihovního fondu a zabezpečují samotný provoz. Registrace čtenářů je zdarma, stejně tak veškeré služby spojené s knihovnou.

Regionální knihovna Karviná spolupracuje s magistrátem města. Ten v letošním roce pořádal již IV. ročník „Prolínání kultur“ – svátek národnostních menšin žijících na území města Karviné. Ve městě má své zastoupení polská menšina, Obec Slováků a Řecká obec. Fond Regionální knihovny Karviná zahrnuje i knihy a periodika v polském a slovenském jazyce a do budoucna chceme nabídnout také řecké menšině tituly v jejich mateřštině.

Duchovní centrum Janitsa

Pojiždná knihovna Edessa

Svazky geografie v knihovně Thessaloniki

Český knihovník v Pantheonu a La Scale

Zpráva o předkonferenci sekce IFLA – Knihovny a výzkumné služby pro parlamenty v Římě a Světovém knihovnickém a informačním kongresu IFLA v Miláně.

Předsednictvo sekce IFLA v Miláně

Ve dnech 19.–21. 8. 2009 se v italském parlamentě, v těsném sousedství římského Pantheonu, konala **25. výroční konference sekce IFLA – Knihovny a výzkumné služby pro parlamenty**. Ústřední téma znělo *Digitální informace pro demokracii: řízení, přístup a uchování*. Přes 100 pracovníků parlamentních knihoven a dalších parlamentních výzkumných, analytických a informačních služeb zde po tři dny v nádherném inspirujícím prostředí „ostrova moudrosti“ (insula sapientiae) bývalého dominikánského kláštera intenzivně diskutovalo nejruznější aspekty vytváření, získávání, šíření a uchování digitálních informací, problematiku digitalizace vlastních parlamentárií a jejich zpřístupňování zákonodárcům a široké veřejnosti a spolupráci na digitalizačních projektech na národní i mezinárodní úrovni.

Jeden celý den byl věnován problémům, rizikům, ale i úspěchům, které provázejí současný proces sjednocování více než 100 let samostatných knihoven italské Poslanecké sněmovny a Senátu do jedné společné knihovny. Hlavním důvodem tohoto kroku je úspora finančních a lidských zdrojů, protože fondy a informační služby obou knihoven se ze 65 % překrývaly. V této souvislosti se s velkým zájmem setkala zkušenost z naší Parlamentní knihovny, která po celou dobu existence dvoukomorového československého, resp. českého parlamentu po-

skytuje své služby oběma zákonodárným sborům současně.

Vzhledem k vysoké účasti kolegů a kolegyň z tzv. rozvojových zemí byl další den koncipován jako výukový seminář, na kterém se řešily praktické odborné problémy doprovázející proces konstituování parlamentních informačních služeb, zejména pak používání nových technologií, vhodných knihovnických automatizovaných systémů a aplikací včetně volného softwaru a vytváření intranetu pro digitální informační účely. Největší pozornosti a zájmu se dostalo dvěma projektům sekce, a sice *Směrnice pro legislativní knihovny*, jejichž poslední verze by měla vyjít tiskem i elektronicky ještě letos, a prezentaci již dokončené publikace *Směrnice pro parlamentní webové stránky*.

Poslední den setkání byla představena vybraná řešení zpracování a zpřístupnění digitálních parlamentních informací – např. hostitelské Itálie, Brazílie, Maďarska, Řecka, Norska, Koreje, Ukrajiny, Dánska, Velké Británie, Austrálie, Evropského parlamentu a dalších.

Interiér římské parlamentní knihovny

Na tuto konferenci navázal 23.–27. 8. 2009 **Světový knihovnický a informační kongres: 75. generální konference a shromáždění IFLA v Miláně**. Hlavní motto tentokrát znělo *Knihovny tvoří budoucnost: budování kulturního dědictví*. Pro představu o velikosti a světovém významu kongresu uvádím pár čísel. Přijelo na něj 3139 delegátů ze 127 zemí, z toho 1079 poprvé v životě. Nejvyšší počet účastníků

byl pochopitelně z Itálie – 426, pak z USA – 313, Finska – 136, Číny – 126 a Spojeného království – 125. Během pěti dnů se uskutečnilo na 250 nejrůznějších odborných jednání a pracovních setkání, na kterých bylo předneseno 424 příspěvků, nejvíce v angličtině, ale i ve francouzštině, španělštině, němčině, ruštině, arabštině, čínštině a italštině. O účastníky se v kongresovém centru i mimo něj staralo, správnou cestu ukazovalo a potřebné informace podávalo 229 dobrovolníků, své výrobky, produkty a služby pro knihovny zde vystavovalo celkem 98 firem.

Milánské náměstí s dómem

Na kongresu jsem navštívil všechny akce, na kterých se podílela sekce Parlamentní knihovny a výzkumné služby pro parlamenty. Byly mezi nimi dvě schůze stálého výboru sekce, všem účastníkům kongresu přístupné semináře na téma *Parlamentní knihovny v minulosti, současnosti a budoucnosti* a *Využití moderních informačních technologií v parlamentních knihovnách pro řízení a sdílení znalostí* v hlavním kongresovém středisku a workshop ředitelů parlamentních knihoven a výzkumných parlamentních služeb v sídle regionálního lombardského parlamentu.

V průběhu semináře o minulosti, přítomnosti a budoucnosti parlamentních knihoven byla oficiálně představena publikace, kterou jsme vydali v angličtině jako poctu ke 150. výročí vzniku Parlamentní knihovny České republiky. Přijata byla velmi dobře a účastníci o ni projevíli velký zájem. Nejvíce byl oceněn její mezinárodní rozměr, protože se jedná o vůbec první společné dílo šesti středoevropských parlamentů, které kdy vyšlo.

Je třeba říci, že italští knihovníci věnovali organizaci a průběhu kongresu obrovskou pozornost a úsilí. Připravili nám i silné kulturní zážitky. Velmi nápadité byly zejména „živé

obrazy“, vtipné pantomimické skeče o dějinách knihy od Konstantina Velikého přes italskou renesanci a vynález knihtisku, komedii dell'arte a rozšíření novin, italskou operu a design až k její digitální podobě, kterými byly při zahajovacím ceremoniálu prokládány slavnostní projevy přítomných celebrit.

Nebylo rovněž možné vidět Milán a nenavštívit divadlo La Scala. Na koncert z děl Rossiniho, Belliniho, Verdiho, Cilea, Mozarta a Mendelssohna-Bartholdyho v originálním prostředí světoznámé operní scény (postavené mimochodem z rozhodnutí císařovny Marie Terezie) se zkrátka nedá zapomenout.

Novinkou bylo uspořádání úplně prvního fotbalového turnaje v historii IFLA. Zúčastnilo se ho na 50 delegátů, kteří utvořili čtyři družstva: IFLA, Itálie, Německo (složené převážně z knihovníků Bavorské státní knihovny) a družstvo Katolické univerzity Milán, na jehož sportovišti se turnaj konal. Hrál se systémem „každý s každým“ na malém hřišti a jeden zápas trval pouze 20 minut, ale o legraci nebyla nouze. Vítězi se stali němečtí kolegové, kteří ve finále porazili Itálii 2:1. IFLA tým bohužel skončil na čestném prvním místě odzadu.

Na kongresu se odehrávala i tzv. velká politika. Vedení IFLA muselo zdůvodňovat, proč letos náhle k překvapení většiny zrušilo australský Brisbane jako místo konání příštího kongresu a přesunulo ho opět do Evropy, do švédského Göteborgu. Ukázalo se, že hlavním důvodem tohoto rozhodnutí je současná světová finanční a ekonomická krize. V roce 2011 pak bude Světový knihovnický a informační kongres ve dnech 13.–18. 8. probíhat v hlavním městě Portorika (tedy přidruženém státu USA) San Juanu.

Světový kongres IFLA, ať se již odehrává kdekoliv, je vždy velkou kulturní událostí celostátního významu. Pro knihovnickou obec dané země je pak jedinečnou univerzitou, katapultem dalšího odborného rozvoje a vždy znamená nesmírné zvýšení společenské prestiže knihovnické profese jako celku. Na základě svých zkušeností jsem přesvědčen, že uspořádat jeden z příštích světových kongresů IFLA bychom dokázali i my, zvláště když vedení IFLA v Haagu již zájem o naši zemi letos projevilo.

KAREL SOSNA > sosna@psp.cz

Městská knihovna ve Františkových Lázních v nové budově

Nejen obyvatelé Františkových Lázní, ale také lázeňští hosté a stálí návštěvníci města byli na jaře jistě mile překvapeni, když zjistili, že místní knihovna, která se padesát let tísnila v přízemí městského muzea v lázeňském centru, konečně našla pěkné, prostorné a důstojné umístění. Zaslouhou zastupitelů města byla s nákladem pět a půl milionu korun pro knihovnu zrekonstruována budova bývalé školní družiny a mateřské školy. K slavnostní inauguraci došlo 21. dubna 2009 za účasti představitelů obce i kraje.¹ Ani muzeum nepřišlo zkrátka, získalo samostatnou budovu hned vedle knihovny. Obě stavby se nacházejí v klidném prostředí uprostřed zeleně poblíž parku a lázeňského centra.²

V přízemí nové budovy knihovny se podařilo při rekonstrukci propojit dolní místnosti a na ploše cca 100 m² vytvořit velké oddělení pro dospělé s výpůjčním pultem, volným výběrem, čítárnou a internetovým koutkem se čtyřmi počítači napojenými na vysokorychlostní internet. Ve volném výběru si mohou čtenáři vybírat z více než 90 % fondu knihovny, který už přesáhl 25 000 svazků. Zvlášť je vydělen fond cizojazyčné literatury – prioritně německé, který čítá kolem 3000 jednotek. V čítárně najdou uživatelé velký počet titulů časopisů, které získává knihovna vedle předplatného také formou remitendy. K dispozici je rovněž pět celostátních českých deníků, dále německý *Prager*

Zeitung a *Literární noviny*. Ke studiu slouží encyklopedie, slovníky a další referenční literatura.

V prvním patře najdeme poutavě vyzdobené dětské oddělení, vybavené jak pódium určeným pro čtení pohádek, tak i koutkem se třemi počítači a internetem, které jsou dětmi velice využívány. Dětské oddělení nezabírá celé první poschodí; je tu také pěkný společenský sál, kde mohou knihovnice konečně uskutečňovat nejrůznější kulturní akce, což na předchozím místě nebylo možné. Kromě četných programů pro děti (Bambiriáda, Noc s Andersenem, Pasování prvňáčků na čtenáře) se zde konají pořady pro členy Čtenářského klubu, který funguje při knihovně už od roku 2006.

Budova knihovny splňuje všechny požadavky moderní doby. Při vstupu do knihovny je zajištěn bezbariérový přístup, WC jsou v obou poschodích (včetně bezbariérové toalety). Také pracovnice knihovny se konečně dočkaly zázemí v kanceláři, která je vybavena i kuchyňskou linkou.

Knihovna je moderní nejen pro svůj vzhled a vybavení, ale také zásluhou svého odborného vedení. Knižní fond je kompletně automatizován, katalogy v systému Clavius jsou pro čtenáře k dispozici také on-line, což jim umožňuje prohlížet si katalog i seznam vypůjčených knih z domova. Funguje meziknihovní výpůjční služba i rezervace žádaných knih. Knihovna

Vchod do knihovny

Dětské oddělení

Oddělení pro dospělé

je vybavena kopírkou. Veřejný internet je zde zaveden už od roku 2000, zvýšil se však počet počítačů s připojením a k dispozici je wi-fi síť pro notebooky. Knihovna má svou webovou stránku – <http://www.knihovnafl.org> – s foto-galerií.³

V roce 2008 měla knihovna 1772 registrovaných čtenářů, z toho 191 dětí; uskutečnila 42 300 výpůjček. Prezenční výpůjčky nejsou evidovány. Františkovy Lázně mají 5745 stálých obyvatel; knihovnu samozřejmě využívají rovněž lázeňští hosté. Pro zajímavost uvádím, že před 50 lety měla knihovna ve fondu 3272 svazků, registrovala 119 čtenářů a půjčila 634 knih. V nové budově byla rozšířena otevírací doba pro čtenáře – o šest hodin týdně více pro dospělé a o čtyři hodiny týdně navíc pro děti.

Františkolázeňská knihovna je organizační jednotkou městského úřadu. V případě financí je tudíž vázána striktním dodržováním schváleného ročního rozpočtu. Proto mnohé plány, např. jak zlepšit, rozšířit služby pro čtenáře,

jak využít rozsáhlou zahradu (1600 m²), která budovu knihovny obklopuje, zůstávají prozatím jen v myslích či snech vedoucí knihovny Věry Tremlové a jejích spolupracovnic.

Vše, co tu bylo už vykonáno, je dílem nadšení a profesního zápalu zaměstnankyň knihovny, jejich pracovitosti a zájmu o práci s lidmi. To není žádná nadsázka, výsledky jsou obdivuhodné. V knihovně totiž pracují v přepočtu jen 4,1 pracovní síly včetně uklízečky.

Zbývá mi jen popřát kolektivu františkolázeňské knihovny stále tolik elánu a nadšení jako doposud, hodně spokojených čtenářů a uživatelů a dalších splněných snů. Pojedete-li někdo do západního cípu republiky, nezapomeňte zařadit návštěvu této knihovny do svého programu. Sídlí teď na adrese Dlouhá 181/6, 351 01 Františkovy Lázně, s kontakty: telefon 354 542 358, e-mail info@knihovnafl.org.

Text a foto **JARMILA BURGETOVÁ**
► Jarmila.Burgetova@seznam.cz

ODKAZY:

- 1 Slavnostní otevření knihovny v nové budově našlo ohlas také v regionálním tisku. Viz článek Knihovna v lázních se přestěhovala. Chebský deník, 22. 4. 2009, s. 2.
- 2 Fotografie nové budovy při inauguraci a vnitřního zařízení knihovny jsou také na webu Krajské knihovny v Karlových Varech. Viz <http://www.knihovna.kvary.cz/cs/pro-knihovny/jine-knihovny/nove-zrekonstruovane-knihovny/mestska-knihovna-ve-frantiskovych-laznich.html>.
- 3 <http://www.knihovnafl.org/index.php?mod=imggallery&res=gal&gallery=1>.

RECENZE

JAN MEIER ► knihovna@broumov.net

JAK SE KNIHOVNÍCI MĚLI STÁT SOUSTRUŽNÍKY

ŠÁMAL, Petr. *Soustružníci lidských duší: Lidové knihovny a jejich cenzura na počátku 50. let (s edicí seznamů zakázaných knih)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. 613 s. Edice Šťastné zítřky; sv. 2. ISBN 978-80-200-1709-3

„Každá dobrá kniha nám pomáhá budovat socialismus. Každá špatná kniha je brzdou našeho úsilí.“

Úředník ministerstva informací Vladimír Černý v časopise Osvětová práce, 1951.

Jako druhý svazek edice Šťastné zítřky nakladatelství Academia vyšla práce literárního vědce Petra Šámala (1972) *Soustružníci lidských duší*. V knize s podtitulem *Lidové knihovny a jejich cenzura na počátku 50. let 20. století* autor shrnuje

ideologické působení knihoven v uvedeném období. Obsáhlý, více než šestisetstránkový svazek přináší do 141. strany poutavou, objevitelskou studii, záslužný výsledek práce s množstvím dokumentů a pramenů. Ve zbylém rozsahu najdeme poznámkový aparát s prameny, literaturou, dokumentárními přílohami, ale zejména více než čtyři set stránkovou edicí seznamů k cenzuře lidových knihoven v 50. letech. S autorovým časopiseckým článkem na podobné téma jsme se mohli setkat už v loňském dvojčísle Čtenáře 7–8 (*Knihovníci v boji o „nového člověka“: snahy o řízení četby v literární kultuře 50. let*, s. 253–258.)

Autor dokládá, že čím dál vyhraněnější ideologické spory v československé společnosti po osvobození v roce 1945 se promítly i do knihovnictví. Už tehdy se objevily úvahy o možném „zneužití knihy v nesprávných rukou“ a už tehdy se tyto tendence personifikovaly ve vyloučení významného knihovníka Bohuslava Koutníka – „pro indifferenční postoj k brakové literatuře“ – ze Svazu českých knihovníků. Doba vedla k zásadnímu střetu zastánců dvou tendencí: jedni hodlali po válce navázat na systém prvorepublikového knihovnictví, druzí požadovali radikální změnu, zhmotněnou ve vytvoření jednotné soustavy knihoven podle sovětského vzoru. Vítězství druhé ze skupin po únoru 1948 stvrdil Sjezd českých a slovenských knihovníků v květnu 1948 v Brně. Právě tam zazněla slova o tom, že „knihovna přestává být nepolitickou institucí“ a právě tam se objevily i první podněty k očištění fondu knihoven z ideologických hledisek.

Knihy dále hovoří o třech fázích cenzury („očistý“) knihovních fondů mezi lety 1948 až 1953, jež se lišily zejména stupněm formalizace a institucionalizace a typem postižené knižní produkce. Zpočátku vycházely podněty a soupisy knih k vyřazení spontánně od různých složek (např. Kulturního a propagačního oddělení Ústředního výboru KSČ, Svazu československých spisovatelů, Národní ediční rady), ale třeba i od spisovatele Josefa Sekery, který seznam vypracoval jako „kulturní patron“ čáslavského okresu pro jeho knihovny. První oficiální index – „Seznam nacistické, protistátní, protisovětské a jiné brakové literatury“ vytvořila v roce 1950 Ústřední nákupna při Masarykově lidovýchovném ústavu. U dvě stě osmi autorů se vztahoval na celé dílo.

Velmi aktivně si v tvorbě vyřazovacích seznamů podíleli zejména pracovníci pražské městské knihov-

ny. Ti navíc vyjžděli i k pomoci očiště fondů na venkov, kde byly, zejména malé knihovny, přeci jen více skryty před zraky čím dál bdělejších kulturních inspektorů. Jako příklad zděšení kontrolní komise uvádí kniha Krajskou lidovou knihovnu v Plzni, kde se „závadné knihy“ půjčovaly ještě v červnu 1951 a kde čtenářům zůstaly k dispozici staré soupisy knih s přeškrtnutými tituly, jež k nežádoucím knihám vlastně poutaly pozornost. Vyřazené knihy si navíc rozebíralo osazenstvo knihovny, včetně uklízeček.

Proces „očisty“ knihovnických fondů byl v roce 1953 jedním z podnětů ke vzniku proslulé Hlavní správy tiskového dohledu (HSTD) – instituce, jež měla v dalších letech výsadní postavení při kontrole oběhu informací v Československu. (Dlužno dodat, že se sice jednalo o podnik neblahé pověsti, avšak po vzniku FÚTI po roce 1970 na něj žurnalisté vzpomínali se slzou v oku.) Je ironií, že indexy HSTD z let 1960 a 1961 obsahovaly i propagandistickou komunistickou literaturu z počátku 50. let (např. Ždanov či další agitační brožury). Některé z dříve vyřazených knih se v průběhu 60. let opět mohly v knihovnách půjčovat.

V souvislosti s vyřazováním z knihoven – uvádí se, že bylo zničeno až 27 miliónů svazků – byly v každém okresním městě národním podnikem Sběrné suroviny zřizovány „obvodové nákupny“. (Atmosféru ničení knih zachytil ve svých knihách Bohumil Hrabal, jehož citát je v knize použit jako působivé motto.) „Nejnebezpečnější“ knihy byly z knihoven odesílány přímo Ústavu dějin KSČ, kde tak nezáměrně vznikla pozoruhodná knihovna, přístupná samozřejmě jen vybraným osobám. Další z vyřazených knih byly deponovány ve čtyřiceti pěti vybraných institucích.

Působivá je v recenzované publikaci část věnovaná určování a klasifikaci „závadných knih“. Doboví cenzori rozlišovali literaturu dekadentní, fašistickou, formalistickou, ruralistickou, pornografickou, existencialistickou a další. Univerzální kategorií bylo označení „brak“. V edicích indexů pak lze například nalézt kombinaci označení (např. „protektorátní brak“), vrcholící popisky typu „formalistická zvrácená detektivní literatura“ (= G. Green). Je příznačné, že cenzura se od ryze ideologických hledisek časem posunovala k hlediskům ideově estetickým. Tak byla odsuzována i významná díla moderní literatury, ať šlo o Camuse či Teigeho. V seznamech samozřejmě nechyběla díla

emigrantů. Autoři indexů přitom knihovníky nabádali k až inkvizitorskému přístupu: při vyřazování nelze postupovat jen mechanicky podle seznamů; je třeba „naslouchat příčinám“ a iniciativně vyhledávat další případy. Knihovnická cenzura rovněž významně souzněla s dobovou literární kritikou.

Druhou stránkou ideologického působení knihoven naopak byly jejich knižní preference. Škálu dobově žádoucích titulů nabízely/vnucovaly čtenářům různými způsoby. Jestliže recenzovaná kniha o těchto způsobech hovoří s určitým despektem, podotkneme, že se převážně jednalo o standardní a stále platné prostředky knihovnické práce. Knihovny jimi tehdy samozřejmě uplatňovaly (často spíše měly uplatňovat) tehdejší jednotnou kulturní politiku. Patřily sem individuální plány četby (dnes „objevované“ v amerických knihovnách) či hlasité čtení (jež aktuálně opět patří k výrazně užívaným prostředkům práce s knihou). Neopakovatelné bylo snad jen usilování čtenářů o Fučíkův odznak (o dvacet let později Čtenářský odznak SSM) a také literární ankety, v nichž čtenáři odhalovali své pocity z (těch správných) knih a hledali jejich aplikaci v pracovních procesech. Autor knihy konstatuje, že „úřední podpory“ se zde dostalo jen několika málo titulům – cílem byl znormovaný občan s jednotnou čtenářskou zkušeností.

Jiným způsobem propagandy bylo zavedení volného výběru knih. Toto zdánlivě demokratické opatření bylo důmyslně zneužíváno ve prospěch potřebných knih a autorů, stejně jako nově budované čtenářské katalogy.

Vrcholem úsilí o to, jak dostat knihy ke čtenářům, bylo tzv. „Tuchlovické hnutí“. Školáci tehdy do domácností, bez ohledu na zájem, či spíše nezájem, obyvatel, roznášeli balíčky knih k přečtení. Místní nápad se marně snažili rozšířit kulturní úředníci. Na Litomyšlsku zase vzniklo ekonomicky motivované hnutí „Jedno pivo na knihovnu“. Členové domácností měli aktivistům odevzdat adekvátní obnos, jenž byl určen na nákup knih.

Až v úplném závěru pojednání autor naznačuje, že mezi představami ideologů a každodenností knihovnického života mohl být rozdíl. Mám za to, že právě v tom sám přiblížil slabinu svého díla. Zdaleka nejsem nadšený pro metodu orální historie, ale zmiňovaná práce o ideologickém působení knihoven v 50. letech byla zřetelně vytvořena z velkého množství písemných pramenů, aniž by

přihlédla k tomu, jak to v knihovnách skutečně vypadalo (a „šikovně“ psát hlášení patří k stále výbavě českého intelektuála). Napovídat může zmíněná plzeňská epizoda (i ta je vypsaná z časopisu Osvětová práce). Čtenář knihy může snadno nabýt dojmu, že v dané době co knihovník, to komunistický agitátor. O těch, kteří vyřazované knihy oplakali, kteří riskovali a hledali způsob, jak je alespoň fyzicky zachránit před zničením, se autor nezmiňuje, stejně jako se o nich nezmiňovaly dobové prameny. Zpochybněn je výrok Jiřího Cejpy, že přes mnohé čistky ve fondu si totalitní režim v padesátých letech knihovny plně nepodrobil a ani *podrobit nemohl*. To by ale skutečně v knihovnách nesměla zůstat ani kniha z celé humanistické literatury. Knihovníci proti režimním opatřením nešli s rozvinutými prapory. Mnozí z nich však v jakési šedé zóně trpělivě využívali možného a snažili se jeho hranice rozšířit. I proto v titulku tohoto článku píšou „měli stát“ a nikoli „stali“.

Osobně jsem se pobavil u obrázku z prvomájového průvodu v roce 1955, kde transparent pražské městské knihovny slibuje půjčit 2 600 000 knih. Počítat výpůjčky, lomit je počtem obyvatel a sestavovat z toho tabulky nás ani po půl století nepřeslo.

Pozornost, kterou ideologové a konstruktéři režimu věnovali (zejména) veřejným knihovnám, byla svérázným oceněním jejich společenské funkce a významu. V „normalizačních“ 70. letech se situace s neztenčenou intenzitou opakovala. Existence této éry sama vybízí k pokračování pojednání, jež by se věnovalo této době – ne-li knižně, pak třeba na stránkách Čtenáře. (Mimochodem, vznik našeho časopisu je v knize řazen k režimním ideologickým krokům.) O tom, že význam knihoven pro utváření veřejného mínění a ideologického po(d)vědomí se ani v éře internetu neztenčil, může svědčit to, jak se různé instituce a hnutí snaží knihovny a jejich fondy využít pro své záměry. Připomenout můžeme kampaň za vstup do Evropské unie (ministerstvo zahraničí tehdy knihovny dokonce vybavovalo stojánky na propagační materiály), snahy Multikulturního centra šířit pomocí knihoven své publikace či dary spisů antroposofů a nejrůznějších sekt (na polské knihovny prý v nejbližší době chystají velký nájezd scientologové).

Věřme, že po doporučujících seznamech už nikdy nebudou následovat ty s opačným znamením.

Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV): možnost spolupráce veřejnosti při její tvorbě

V letošním vydání časopisu *Čtenář* (4/2009) jsem četla příspěvek o možnosti navrhovat nová hesla do Polytematického strukturovaného hesláře. Podobnou službu nabízí veřejnosti také **Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)** spravovaná Národní knihovnou ČR. Databáze vznikla v letech 2001–2002 v rámci projektu, který byl podpořen grantem Ministerstva kultury ČR. Je přístupná na www.nkp.cz. Obsahuje přes 4000 kompletně zpracovaných odborných termínů z oblasti knihovnictví a informační vědy, přičemž její tematický záběr je poměrně široký (zahrnuje termíny týkající se např. typologie dokumentů, katalogizace, knihovnických a informačních služeb, typologie knihoven, informačního vzdělávání, nakladatelské činnosti, autorského práva). V databázi jsou vysvětleny významy termínů (výklad zpracovaný odborníky a výklad převzatý z technických norem), vedle toho nabízí překlady termínů do anglického jazyka, jejich české ekvivalenty (synonyma apod.) a odkazy na další termíny s blízkým významem. U jednotlivých výrazů jsou také uvedeni autoři jejich zpracování a použité odborné literatury. Nově zpracované pojmy ještě před zveřejněním schvaluje redakční rada.

Prostřednictvím jednoduchého editačního formuláře můžete navrhovat ke zpracování nové termíny, které v databázi postrádáte a považujete je za relevantní s ohledem na obsahový záběr TDKIV, nebo můžete psát své připomínky k již uloženým odborným termínům. Těchto možností může využívat jakýkoli uživatel databáze bez zadávání přihlašovacího hesla. Jediné, co jej bude identifikovat, je e-mailová adresa, kterou je nutné vyplnit v editačním formuláři. Bez uvedení e-mailu a poznámky nelze formulář uložit. E-mailovou adresu bude používat pouze správce databáze, a to výhradně ke komunikaci s odesílatelem. Formulář je dostupný na www.nkp.cz stránkách databáze <http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>

prostřednictvím odkazů *Nový záznam* a *Editovat záznam* (druhý odkaz je dostupný pouze při zobrazení určitého termínu). Participace uživatelů je kontrolována správcem databáze, aby tak bylo zajištěno, že v ní budou zveřejněny pouze adekvátní informace. A tak po odeslání formuláře správce posoudí zaslané připomínky a podle vhodnosti je zpracuje. Až po tomto zpracování a schválení redakční radou se připomínky objeví v záznamu konkrétního termínu. Návrhy termínů ani poznámky k dosavadním termínům se nepovažují za díla ve smyslu autorského zákona.

Veřejnosti je přístupná také pracovní verze databáze, která obsahuje navíc ve srovnání s oficiální verzí nově zapsané termíny, o jejichž zařazení do TDKIV ještě nebylo rozhodnuto, termíny zpracované v různých fázích a termíny vyřazené z TDKIV. Do pracovní databáze se lze připojit přes odkaz *Vstup do pracovní báze*. Také k termínům, jež jsou uloženy pouze v pracovní databázi, můžete psát své připomínky.

Existují tedy čtyři možnosti pro posílání připomínek:

Oficiální databáze

- odkaz *Nový záznam* – zde můžete navrhnout nový odborný termín i s jeho jazykovým ekvivalentem (tj. synonyma termínu, antonyma, zkratky, akronymy nebo plné znění termínu, termíny přejaté z cizích jazyků nebo domácí tvary, pravopisné dublety), s anglickým ekvivalentem, vysvětlením významu termínu; svůj návrh doplníte poznámkou k novému termínu;
- odkaz *Editovat záznam* – zde můžete napsat pouze svou poznámku ke zpracovanému odbornému termínu.

Pracovní databáze

- odkaz *Nový záznam* – stejně jako v oficiální databázi; návrh nového termínu můžete doplnit o jeho jazykový ekvivalent, anglický ekvivalent, vysvětlení a svou poznámku;
- odkaz *Editovat záznam* – zde můžete upravovat termín pomocí vybraných polí: jazykový ekvivalent, anglický ekvivalent, vysvětlení významu termínu, poznámka uživatele.

Další informace o terminologické databázi včetně možnosti participace naleznete na http://www.nkp.cz/o_knihovnach/Slovník/.

JAROSLAVA HAVLOVÁ > jaroslava.havlova@nkp.cz

Litvínovská knihovna hýčkala své návštěvníky

Letošní 13. ročník celostátní akce **Týden knihoven** proběhl 5.–11. 10. s mottem *Knihovna mého srdce*, které koresponduje s celonárodní anketou *Knihovna mého srdce*, na níž se aktivně podílely knihovny ČR. Otevření litvínovské knihovny ve Vodní ulici odstartovalo paralelní anketu s názvem *Knihovna srdce litvínovských čtenářů*, která byla vyhodnocena na konci Týdne knihoven. Na prvních třech místech se umístily tyto knihy: *Vejsce a já* – Betty MacDonald, *Stmívání* – Stephenie Meyer a *Děti z Bullerbyny* – Astrid Lindgren.

Hlavním tahákem knihovnického týdne bylo vystoupení malíře, ilustrátora a grafika Adolfa Dudka pro MŠ Čapkova s názvem *Hrajeme si na malíře*. Veselý ilustrátor si pro děti přichystal hodinku plnou zábavy i poučení. Nejdříve publiku ukázal své ilustrace v dětských knížkách, na CD nosičích a v časopisu *Sluníčko*.

Poté malé diváky seznámil se základními pomůckami malíře a společně s dětmi zopakoval základní barvy. Aktivně děti zapojil do své show, a tak společně s ním malovali obrázky podle říkadel, hádaly kreslené hádanky a nadšeně spolupracovaly při hravě naučných výtvarných úkolech, ve kterých určovaly zdravé a nezdravé jídlo či jakou potravu jedí nakreslená zvířátka. U malých diváků sklidilo představení A. Dudka ohromný úspěch, a tak se na závěr utvořila dlouhá fronta pro ilustrátorův podpis. Děti si tak „odnesly dudka“ přímo na čele nebo na ruce. Po dětském vystoupení „odlétl

Dudek“ do Společného domu seniorů U Bílého sloupu, kde pokračoval výtvarnou dílnou pro seniorskou veřejnost s názvem *Aktivně kreslit – aktivně žít*, informovala Marcela Gúttnerová, organizátorka vystoupení. Seniori si vyzkoušeli, že mohou vlastně namalovat cokoli pomocí čtyř základních tvarů – kruhu, trojúhelníku, čtverce a obdélníku. Malíř jim poradil, jak tvary jednoduše kombinovat. Ukázali si také, jak si při kreslení postavy rozvrhnout její proporce, kam na obličej umístít oči a jakými tahy změnit výraz obličeje při různých emocích. „S Dudkem se prostě v Litvínově nenudí ani předškoláci ani seniori“, dodává M. Gúttnerová.

V rámci tradiční *Amnestie pro „zapomnětlíky“* bylo zasláno 340 předupomínek a odpuštěno 29 upomínek provinilcům, kterým zůstala nějaká ta kniha doma „přesčas“.

V knihovnickém týdnu probíhaly akce i v dětském oddělení. Pořady s názvem *Hrátky se jmény* navštívili třetíci ze Základní školy Ruská. Vylosovali jsme i 11 vítězů zářijových soutěží pro tři věkové kategorie.

Dárkem pro čtenáře bylo losování o možnost půjčovat si v roce 2010 knihy zdarma. Vylosování byli dva čtenáři (po jednom z každého oddělení), kteří v týdnu knihovnu navštívili.

Knihovna také propagovala práci s internetem a proběhl i kurz pro veřejnost *Úvod do internetu*.

Týden knihoven 2009 byl v Litvínově pestrý a měl mnoho spokojených návštěvníků.

-MG-

Foto archiv knihovny

VYŠLO V KNIHOVNÁCH

Parlamentní knihovna vydala knihu **The Czech Parliamentary Library: A Tribute on its 150th Anniversary. The Central European Parliamentary Libraries from the Past to the Present**. Jedná se o první společné dílo šesti středoevropských parlamentů obsahující ve zhuštěné podobě

dějiny parlamentních knihoven Česka, Maďarska, Polska, Rakouska, Slovenska a Slovinska. Připojeny jsou k nim osobní vzpomínky dvou předsedů sekce parlamentních knihoven IFLA z období politické a ekonomické transformace postkomunistických zemí v 90. letech, kteří se o pomoc knihovnám těchto zemí nejvíce zasloužili. Nejedná se sice o přísně vědecké komparativní historické dílo, ale každý čtenář může osobně posoudit, zdali a nakolik dějiny parlamentních knihoven odrážejí novodobé dějiny nejenom svých parlamentů, ale i celých státních celků. A nejenom to. Kde jinde se například dozvíte, že první místo, o které se čerstvý absolvent univerzity dr. Edvard Beneš (neúspěšně) ucházel, bylo ve vídeňské parlamentní knihovně? Nebo že jediné, co po 2. světové válce zbylo z kdysi bohaté varšavské parlamentní knihovny a dnes tvoří její zlaté historické jádro, bylo pár tisíc knih, které se v roce 1947 náhodou našly na zámku Houska v severních Čechách?

Knihovna V. Čtvrťka v Jičíně pokrtila novou zvukovou knihu – CD ve formátu MP3 s názvem **František**. Jedná se o autobiografické vzpomínky na dětství autora Václava France. Zvuková kniha zubaře z Nové Paky je, stejně jako ta papírová, která vyšla už v roce 2003, napsána ve stylu Poláčkova románu *Bylo nás pět*. Pohledem jedenáctiletého chlapce můžeme sledovat všednodenní starosti i humorné příběhy obyvatel malého města Bystřice, hlavně však rošťárny hlavního hrdiny a jeho spolužáků. Příběhy na CD načel autor.

Cena včetně poštovního je 80 Kč. Objednávky můžete zaslat na e-mail benesova@knihovna.jicin.cz.

KNIHOVNA Z OBÁLKY

Veřejná knihovna v Seattlu Seattle Public Library (SPL) stát Washington

FAKTA A ZAJÍMAVOSTI:

- Ústřední budova Veřejné knihovny v Seattlu, již se pro zvláštní asymetrický tvar konstrukce říká „zřícená“ nebo „ztroskotaná raketa“, je považována za jednu z nejmodernějších na světě.
- Autorem návrhu je nizozemský architekt Rem Koolhaas, spoluautorem americký architekt Joshua Prince-Ramus (Office for Metropolitan Architecture – OMA). Na výstavbě se dále podílela společnost architektů Seattle LMN Architects.
- Nová budova se nachází na místě, kde stála první veřejná knihovna v Seattlu, postavená v roce 1906. Strhli ji v červenci 2001 a 23. 5. 2004 se konalo slavnostní otevření ústřední knihovny. O realizaci tohoto projektu se s velkým osobním nasazením zasloužila ředitelka SPL Deborah L. Jacob.
- 11patrová stavba se skládá z pěti oddělených částí, které se různě předouvají a vytvářejí tak nepravidelný obrys budovy. Každá z těchto částí má určitou funkci a zaměření.
- Plášť budovy tvoří 10 000 skleněných tabulí o rozměrech 122x213 cm, ochranu před slunečním zářením zajišťuje hliníková mřížovina vložená do izolačního trojskla Okalux.
- Hlavní vchod je z ulice 1000 Fourth Ave; v přízemí se nachází informační centrum, na ploše asi 1394 m² je dětské centrum, dále auditorium firmy Microsoft, které slouží jako přednáškový sál s 275 místy k sezení a také vzdělávací centrum, jehož prostor zdobí výtvarné dílo Ann Hamiltonové. Je to podlaha z javorového dřeva (669 m²) zobrazující 11 jazyků, které převládají ve fondu knihovny.
- Hlavním rysem knihovny je *Spirála knih* (Books Spiral), která se pod úhlem asi dvou stupňů vine od 6. do 10. patra. Na 6233 policích je podle Deweyho systému třídění umístěna ve volném výběru odborná literatura.
- Kapacita knihovny je 1 400 000 svazků knih, pro veřejnost slouží 400 počítačů, v podzemí na ploše 4550 m² může parkovat 143 automobilů.
- Budova se rozkládá přibližně na 33 722 m², na její výstavbu bylo použito 14 000 m³ betonu a 4600 tun oceli. Náklady činily 165 mil. dolarů (3,6 mld Kč).

Zdroj: www.spl.org

Foto: Eva Marvanová, Bobak Ha' Eri (Wikimedia Commons, CC-BY-SA-2.5)

ZUZANA HELINSKY ODPOVÍDÁ (NEJEN) ZE ŠVÉDSKA

DOTAZ: Jsou nějaká knihovnická témata, o nichž švédská společnost v současnosti diskutuje?

ODPOVĚĎ: Myslím, že největší veřejnou debatu o funkci švédských knihoven rozpoutala Elsebeth Tank, ředitelka městské knihovny v Malmö. Otevřeně totiž prohlásila, že se staré a nelákavé knihy, které se nevypůjčily ani jednou za posledních 10 let vyřadí a půjdou do stoupy. A použila k tomu slogan *Ven se starými knihami, dovnitř se zajímavými spisovateli*. Uvedla také, že knihovna v Malmö má fungovat i jako místo setkávání obyvatel města, občanských sdružení a neformálních komunit. Aby se knihovna přiblížila obyvatelům, tedy zákazníkům, kteří v ní stále ještě vidí jen místo, kde se skladují a půjčují tradiční papírové knihy, použije půl milionu korun na vlastní propagaci.

Nevím, jestli to byl zrovna tenhle zmíněný slogan, který dobřela rozžhavil spisovatele a některé kulturní představitele v Malmö a ve Skåne (Jižní Švédsko). Jisté je, že takhle se o knihovně nediskutovalo už dlouho a že se stala velmi zajímavým tématem doma u kuchyňského stolu, na pracovištích i na společenských akcích.

Vypadá to, že většina kulturních osobností v Malmö neměla tušení, že vyřazování knih je součástí tvorby fondu knihoven, který se tím průběžně aktualizuje, aby mohl obsahovat pro čtenáře zajímavé a potřebné tituly. Pokud bych chtěla být trochu jedovatá, tak bych řekla, že autoři se nejvíc báli toho, aby se nevyřadily zrovna jejich knihy. Ale žijeme ve svobodné zemi a každý si může říkat, co chce, a to platí i pro spisovatele.

Vypadá to tedy tak, že v kulturním prostředí Švédska doslova vybuchla bomba. Knihovna v Malmö se odváží říci, že se svět mění, a tím také knihovna, a musí proto nabízet i jiné služby. Ostatně mladá generace skutečně nechce tolik papírové knihy, ale čte přímo z počítačové obrazovky nebo z čtecího zařízení, které se také už i ve Švédsku začíná používat.

V každé knihovně na světě se diskutuje o vyřazování knih, vypracovávají se pravidla kolik jich vyřadit, kdy na to bude ten správný čas a podobně. Řekla bych, že většinou v našem knihovnickém světě moc rádi nevyřazujeme, radši bychom si všechno ponechali. Ale jenom do chvíle, než si uvědomíme, že například každý den na světě vychází 3000 knih, že švédské internetové knihkupectví Adlibris nabízí 500 milionů titulů, že Google prozatím naskenoval sedm milionů knih, nebo že knihovnické katalogy na celém světě nyní obsahují 1,5 miliardy unikátních záznamů. Je tedy jasné, že se z tohoto množství musí průběžně vyřazovat, ale může být někdy těžké přesvědčit o tom veřejnost. Myslím si, že jestli někdo umí a měl by knihy vyřazovat, jsou to především knihovníci.

Zrovna tak si myslím, a se mnou většina švédských knihovníků, že knihovna zrcadlí celou společnost, a musí proto jít s dobou a používat novou techniku a nová média. Veřejné knihovny jsou pro všechny. Naše dilema je v tom, že není jednoduché nabídnout atraktivní využití volného času když ne všem obyvatelům města, tak alespoň velké většině a zároveň mít místo na vše, co se nově vydává bez průběžného vyřazování starších titulů. Je to pro nás výzva a také šance, jak být moderní a naučit se něco nového.

Foto archiv autorky

ČTENÁŘ informuje

DEN PRO DĚTSKOU KNIHU 2009

Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR vyhlašuje již III. ročník celostátní akce Den pro dětskou knihu.

Termín je stanoven na 28. listopadu 2009, tj. sobotu před 1. nedělí adventní. Tento den je vhodný k mnoha akcím zaměřeným především na knihy pro děti, ale také na četbu a na knihovnu samotnou. Škála možností, jak knihovny mohou propagovat dětské oddělení, ale také profesionalitu knihovníků a jejich znalost literatury a knih pro děti, je široká.

Více informací je na stránkách <http://skip.nkp.cz/akcDen09.htm>.

ZE SVĚTA

Zdroje jsou dostupné v Knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR

Knihovna arabských, tureckých a perských rukopisů a tisků Salfeta beg Bašagića je ve slovenské knihovnické komunitě poměrně známá, ale většina obyvatel Slovenska ji nezná vůbec. **Univerzitní knihovna v Bratislavě** koupila sbírku orientálních rukopisů a tisků od sarajevského vzdělance a politika Salfeta beg Bašagića v roce 1924. Dnes ji tvoří 649 svazků, které obsahují 1094 titulů (100 knih je z toho naprosto unikátních), sběratel je získal na území Bosny. Sbírkou islámských rukopisů je součástí světového dědictví zapsaná v registru **UNESCO Memory of the World** od roku 1997. Univerzitní knihovna v Bratislavě je od roku 2008 jednou z 32 zakládajících partnerských knihoven projektu **World Digital Library** – www.worlddigitallibrary.org. Jde o společný projekt Library of Congress a UNESCO, který byl světově veřejnosti představen v dubnu 2009 v Paříži v sídle UNESCO. Součástí široce koncipovaného projektu budou i digitalizované texty Bašagićovy sbírky. Mimo Bratislavu nebyla tato sbírka dosud vystavena, ale pracovníci knihovny ji prezentovali prostřednictvím tzv. panelových výstav. Zájem o ně byl i ve světě a v roce 2008 se Bašagić vydal na cesty do dvou světových metropolí – do Říma a do Teheránu. Především v Iránu tato výstava vyvolala obrovský zájem odborníků i veřejnosti.

(*Knížnice – Ročník 10, č. 7/2009, s. 35–38*)

IAML (Association Internationale des Bibliothèques, Archives et Centres des Documentation Musicaux) je mezinárodní hudební asociace sdružující hudební knihovny, která byla založena roku 1951 v Paříži a od roku 1961 jsou jejími členy hudební knihovny v Německu. Německo má dlouhou tradici hudebních knihoven a jeho 200 členů v IAML je druhou nejvíce zastoupenou zemí po USA. V letošním roce byly realizovány dva významné projekty – **Bach-Digital, in dem Autographe Johann Sebastian Bachs** z Staatsbibliothek v Berlíně a projekt **Die Instrumentalmusik der Dresdner Hofkapelle im Augusteischen Zeitalter** z centrální sbírky knihovny SLUB v Drážďanech. Na seminářích této specifické skupiny knihoven se také řeší problematika využití informačních technologií ve zpřístupnění fondů hudebních knihoven a činnost IAML je

velmi rozmanitá. V Německu působí několik pracovních skupin – Veřejné hudební knihovny, Rozhlasové a orchestrální knihovny, Hudební oddělení vědeckých knihoven a Hudební knihovny univerzit, které spolu kooperují na různých projektech. Knihovny se věnují problematice hudebního vzdělávání dětí a mládeže, pořádají semináře o problematice autorského práva a připravují dlouhodobé vzdělávací programy pro hudební vědce. Poslední významná konference se uskutečnila v Drážďanech ve dnech 9.–11. září 2009.

(*BIS Das Magazin der Bibliotheken in Sachsen – Jg. 2; Nr. 02/Juni 2009, s. 116–117*)

První věc, kterou si uvědomíte, když si jdete vypůjčit **manga knihu** (moderní japonský komiks), je, že to není obvyklý komiks. Zajímou vás ježaté vlasy, obrovské oči a ženy, které se vzdávají bez zábran. Knihovníci mají podmínky k tomu, aby veřejnosti pomohli orientovat se v manga knihách. Budou ovšem muset změnit vlastní konzervativní názory, dozvědět se více o této umělecké formě v rozhovoru s dospívajícími čtenáři. Rovněž propagace manga knih může pomoci změnit stereotypní vnímání knihovníků a jejich zájem o nabízení jen těch „správných“ knih. V posledních letech sbírky manga knih v knihovnách rostou a v mnoha případech mají děti a mládež doporučení pro své knihovníky, jaké tituly tohoto žánru objednat a zakoupit. Ne všechny knihovny si myslí, že manga knihy pro svou nízkou hodnotu mají být kupovány do sbírek. Totéž lze říci ovšem o mnoha klasických titulech, které se v knihovnách běžně objevují. Ignorování poptávky po manga knihách může vést k tomu, že někteří mladí lidé do knihovny nikdy nevstoupí. **Manga links:**

Publishers: Tokyopop www.tokyopop.com;

Media www.vizeurope.com/;

Tanoshimi www.randomhouse.co.uk/Tanoshimi/;

Self Made Hero www.selfmadehero.com/.

UK Manga Collectives:

Sweatdrop Studios www.sweatdrop.com/;

Umisen-Yamasen www.umi-sen-yamasen.com/.

Anime producers:

MVM Entertainment www.mvm-films.com/;

Manga Entertainment www.manga.co.uk/.

Art supplies:

Letraset Manga Pens www.letraset.com/Manga/.

(*Public Library Journal – Vol. 24; No. 1/ 2009, s. 2–5*)

Připravil **ROMAN GIEBISCH**

Úplný přehled novinek najdete na adrese http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=09_Okn/Prirustky.htm

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

KIESSLING, Ina : Image und Status von Bibliothekaren und Archivaren : Analyse, Ursachen und Wege zur Verbesserung. /Image a status knihovníků a archivářů. Analýza, důvody a cesty k zlepšení. /Saarbrücken : VDM, 2008. – 138 s. *Kr 37.891*

Kvalifikacionnyje charakteristiky dolžnostej rabotnikov bibliotek : spravocnik / sostaviteli: O. R. Borodin, O. F. Bojkova. /Kvalifikační charakteristiky funkcí pracovníků knihoven. Příručka. /Moskva : Libereja-Bibinform, 2008. – 224 s. – (Bibliotekar' i vremja. XXI vek ; vyp. 90. / *Kr 8.784/B*

Libraries and Information Services Towards the Attainment of the UN Millennium Development Goals / ed. by Benson Njobvu and Sjoerd Koopman. /Knihovny a informační služby směřující k naplnění závěrů Výzvy tisíciletí OSN. /München : Saur, 2008. – 224 s. – (IFLA Publications ; 134) *Sa 37.847*

Library Management : a case study approach / ed. by Ravonne A. Green. /Řízení knihovny : prostřednictvím případových studií. /Oxford : Chandos, 2007. – xiii, 161 s. *Kf 37.815*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

E-Journals Access and Management / Wayne Jones, ed. /Zpřístupnění a řízení elektronických časopisů. /New York : Routledge, 2009. – xxi, 335 s. *Oaab 37.912*

Virtual Worlds, Real Libraries : librarians and educators in second life and other multi-user virtual environments / ed. by Lori Bell and Rhonda B. Trueman. /Virtuální svět, skutečné knihovny. Knihovníci a pedagogové ve virtuálním životě a ostatním víceuživatelském virtuálním prostředí. /Medford : Information Today, 2008. – xxi, 234 s. *Ts 37.714*

Web Accessibility : practical advice for the library and information professional / ed. by Jenny Craven. /Dostupnost webu : praktické rady pro knihovnické a informační odborníky. /London : Facet, 2008. – vii, 168 s. *Ife 37.490*

WEBSTER, Peter M. : Managing Electronic Resources : new and changing roles for libraries. /Řízení elektronických zdrojů. Nové a měnící se úlohy pro knihovny. /Oxford : Chandos, 2008. – xvi, 236 s. *Abdf 37.668*

Organizace knihovních fondů

Klimatizace v muzeích, knihovnách a archivech : sborník příspěvků ze semináře / red. a grafická úprava Anna Komárková. Praha : Asociace muzeí a galerií ČR, 2006. – 1 elektronický optický disk (CD-ROM) *Ola 438/CD-ROM*

LEISE, Fred – MERTES, Kate – BADGETT, Nan : Indexing for Editors and Authors : a practical guide to understanding indexes. /Indexování pro editory a autory. Praktická příručka pro pochopení rejstříků. /Medford : Information Today, 2008. – x, 148 s. *Og 37.910*

VACEK, Jiří – BABKA, Lukáš : Hlasy vyhnaných : periodický tisk emigrace ze sovětského Ruska (1918–1945). Praha : Národní knihovna ČR, 2009. – 125 s. : il., portréty, faksim. – (Publikace Slovanské knihovny ; 63/a) *Oaab 37.933*

Sítě knihoven

Městská knihovna ve Šternberku / V. Hlůzová, J. Konupčíková, I. Pajtllová. Šternberk : Městská knihovna, 2008. – 46 s. : il., faksim. *Te 8.849/B*

Moravská zemská knihovna : výroční zpráva 2008 / redakce Jaromír Kubiček. Brno : Moravská zemská knihovna, [2009?]. – 87 s. : il., grafy, tabulky *Ta 8.838/B*

Zpráva o výsledcích rozboru odborné činnosti Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem za rok 2008. Ústí nad Labem : Severočeská vědecká knihovna, 2009. – 54 s. : il. *Ta 8.884/B*

Služby knihoven

AHLFÄNGER, Franziska : Jugend – Bildung – Bibliotheken : Modelle der Finanzierung und Projektförderung. /Mládež, výchova, knihovny. Model financování a podpory projektů. /Berlin : Simon Verlag für Bibliothekswissen, 2009. – 175 s. *Kfc 37.937*

RANKOV, Pavol – VALČEK, Peter : Čítanie 2008 : výskum súčasného stavu a úrovne čítania v SR. Bratislava : Literárne informačné centrum, 2008. – 80 s. : il., tabulky. *Sf 37.924*

KNIHOVĚDA

Almanach Labyrinth 2009 : ročenka revue Labyrinth / ed. Joachim Dvořák. Praha : Labyrinth, 2009. – 424 s. : il. *Kc 8.874/B*

BEAL, Peter : A Dictionary of English Manuscript Terminology, 1450–2000. /Slovník anglické rukopisné terminologie 1450–2000. /New York : Oxford Univ. Press., 2008. – xviii, 457 s. : il., faksim. *Xaa 37.869*

ZÁKLADNÍ KAMENY

NOVÉ BUDOVY NÁRODNÍ KNIHOVNY

33. část

aneb Národ sobě II

text JAROSLAV CÍSAŘ • foto EVA HODÍKOVÁ

KÁMEN TŘICÁTÝ PÁTÝ

/ Městská knihovna Třinec
/ Těšínské Beskydy

Ve druhé polovině 19. století, kdy se v Praze se slávou stavělo Národní divadlo, základní kameny z Moravskoslezského regionu chyběly. Na počátku 21. století tomu však bylo zcela jinak. Dar od Městské knihovny Třinec zároveň reprezentoval nově zrozený turistický region Těšínské Beskydy a knihovny, které v něm působí.

Slezským Beskydám vévodí na česko-polském pomezí bájná hora Čantoryje (995 m n. m.). Je opředena pověstmi, a to ne ledajakými! Mohutný masiv hory ukrývá nejen poklady, ale už je dlouhá staletí i domovem rytířského vojska podobně jako v Čechách hora Blaník.

Návštěvníky dnes zve k výletu plnému tajuplného poznání nová česko-polská Rytířská stezka, přibližující nejen zajímavosti bájně hory Čantoryje, ale i život, zvyky a obyčej prostého lidu. Stezka je přístupná celoročně z obce Nýdku. Na české straně měří zhruba 10 kilometrů. Na konci české části stezky se z nedaleké rozhledny můžete pokochat jedinečným výhledem do tří států, Polska, Slovenska a Česka, a lanovou drahou pak sjet do krásného městečka Ustroń v Polsku.

Je to krajina horských hřebenů, hlubokých údolí, zurčících potoků a říček, rozlehlých lesů, rozkvetlých strání a starobylých dřevěnic. Krajina, která u nás nemá obdoby, neboť zde končí a zároveň dosahuje nejvyšších nadmořských výšek na našem území karpatský horský oblouk, je zelenou páteří střední Evropy. Celé území chráněné krajinné oblasti Beskydy je součástí tzv. flyšového pásma Západních Karpat, které patří do soustavy geologicky mladých pásemných pohoří, vznikajících koncem druhohor a ve třetihorách z pískových a břidlicových usazenin moře, nazývaného Tethys.

Největším celkem slezského příkrovu je tzv. godulská jednotka, která je složena převážně z velmi odolných pískovcových vrstev. Charakteristické zelenavé glaukonitické pískovce godulských vrstev jsou mocné až 2000 metrů. Z nich se také vytvořil hlavní masiv Beskyd se všemi nejvyššími vrcholy. Příkré čelo těchto vrstev tvoří nápadné severní svahy, prudce se zvedající z podbeskydských pahorkatin. Odtud také pochází a má svůj původ i základní kámen pro novou budovu Národní knihovny ČR, který bude v jejich základech reprezentovat na věčné časy, jak všichni doufáme, i knihovny Těšínských Beskyd.

Jejich přání tlumočí ředitelka Městské knihovny Třinec Martina Wolna: „*Doufáme, že godulská tvrdost našich hor, která po staletí vytvářela svérázný obraz krajiny a sveřepost lidí v ní žijících, bude pro novou Národní knihovnu tím správným základem, a že tak, jako nás naše hory obklopují a chrání, bude i tato knihovna oporou poznání a vzdělanosti našeho státu.*“

Katalogizace elektronických zdrojů

Příručka pro katalogizátora s příklady ve formátu MARC 21

Zpracovala Ludmila Benešová

Příručka vychází z Anglo-amerických katalogizačních pravidel (AACR2R), zaměřuje se na oblasti popisných údajů pro elektronické zdroje s přímým i dálkovým přístupem, zahrnuje popis elektronických monografií, seriálů i integračních zdrojů. V samostatné kapitole příručka specifikuje popis elektronických zdrojů ve formátu MARC 21 a dále problematiku místa zpracování (metody popisu e-books a elektronických seriálů, popis DVD, MP3 a dalších formátů souvisejících s popisem elektronických zdrojů). Celkové příklady bibliografických záznamů v závěrečné části příručky jsou doplněny vysvětlujícím komentářem.

- Národní knihovna ČR, Praha 2009, 1. vydání, náklad 400 výtisků, 120 s., cena 115 Kč
- ISBN 978-80-7050-566-3

Item plures et alios libros

Knihy kláštera Teplá ve fondech Národní knihovny České republiky

Zuzana Kulová a Michaela Bäumlová

Publikace představuje nejvýznamnější prvotisky, zlomky z tisků, paleotypy a rukopisy, které byly v letech 2006–2008 vykoupeny z knihovny premonstrátského kláštera Teplá, jejíž historické jádro bylo v roce 2005 prohlášeno za kulturní památku, a byly dány do správy Národní knihovny ČR. Přibližuje také historii tepelského kláštera a významné osobnosti s ním spojené, seznamuje rovněž s historií premonstrátského řádu u nás. Publikace vyšla u příležitosti stejnojmenné výstavy, která se v současnosti koná v Galerii Klementinum.

- Národní knihovna ČR, Praha 2009, 1. vydání, náklad 300 výtisků, 138 s., cena 150 Kč
- ISBN 978-80-7050-578-6

